

Eenige beschouwingen over het registratierecht op scheidingen volgens art. 7 der wet van 11 juli 1882 (Stbl. No. 92)

<https://hdl.handle.net/1874/233814>

44 192

EENIGE BESCHOUWINGEN

OVER HET

Registratierecht op Scheidingen

Artikel 7 der Wet van 11 Juli 1882,
(Stbl. No. 92.)

PROEFSCHRIFT

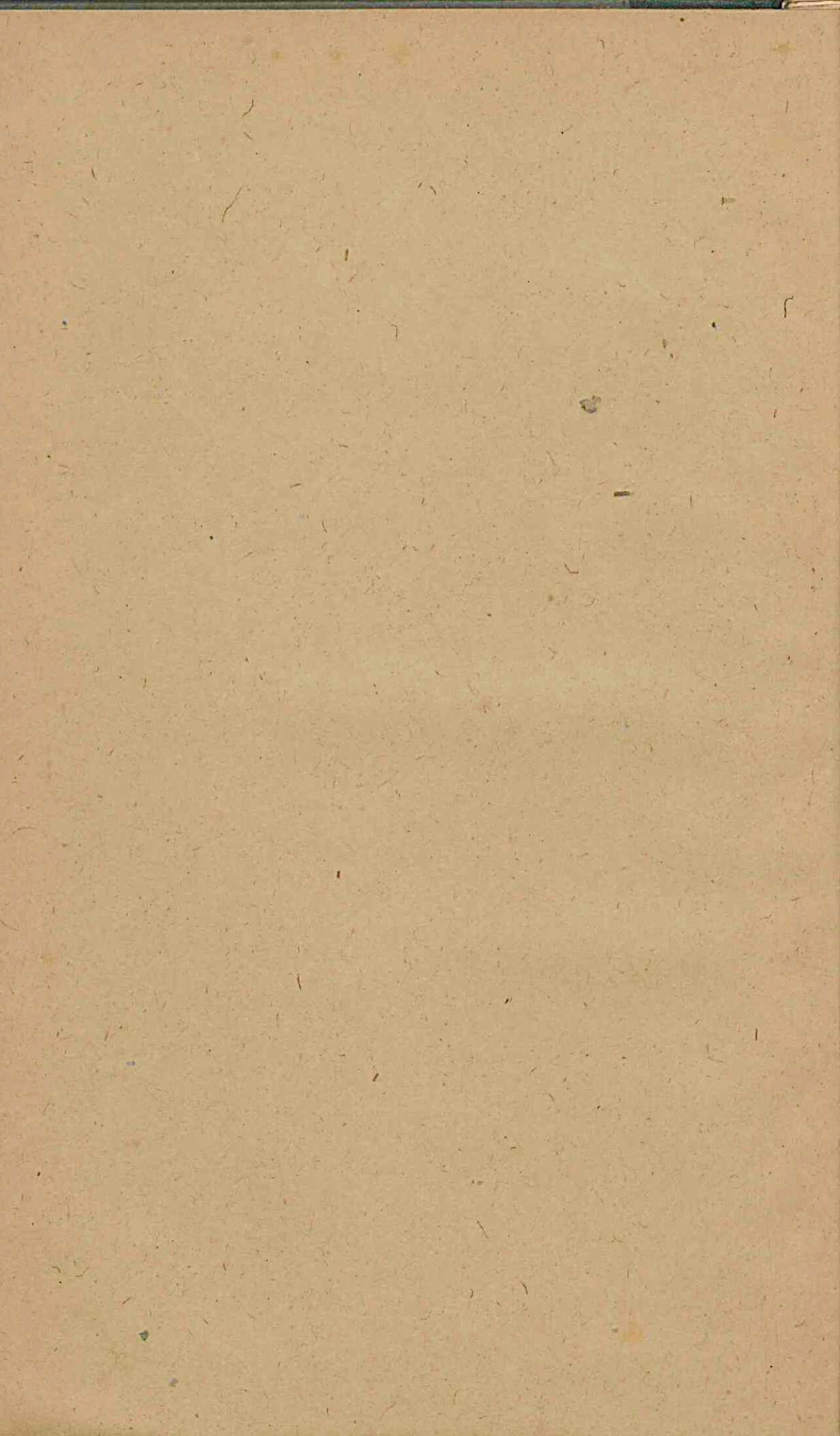
VAN

W. J. M. UMMELS.

's-Hertogenbosch,
J. H. POELL-DE ROOIJ.
1894.

1

A. qu.
192

EENIGE BESCHOUWINGEN

OVER HET

Registratierecht op Scheidingen

volgens art. 7 der Wet van 11 Juli 1882,

(Stbl. No. 92.)

EENIGE BESCHOUWINGEN

OVER HET

Registratierecht op Scheidingen

VOLGENS

ARTIKEL 7 DER WET VAN 11 JULI 1882,
(Stbl. No. 92.)

PROEFSCHRIFT

TER VERKRIJGING VAN DEN GRAAD

VAN

Doctor in de Rechtswetenschap

AAN DE RIJKS-UNIVERSITEIT TE UTRECHT,

NA MACHTIGING VAN DEN RECTOR MAGNIFICUS

MR. M. S. POLS,

Hoogleeraar in de Faculteit der Rechtsgeleerdheid,

VOLGENS BESLUIT VAN DEN SENAAT DER UNIVERSITEIT

TEGEN DE BEDENKINGEN VAN

DE FACULTEIT DER RECHTSGELEERDHEID

TE VERDEDIGEN

op MAANDAG 9 JULI 1894, des namiddags te 3½ ure,

DOOR

WILHELMUS JOSEPHUS MARIA UMMELS,

geboren te 's-Hertogenbosch.

's-Hertogenbosch,
J. H. POELL-DE ROOIJ,
1894.

Aan mijne Ouders.

Bij het eindigen van mijne Academische Studiën is het mij een aangename plicht, U, Hoogleeraren der Juridische Faculteit, mijnen dank te betuigen voor het onderwijs, dat ik van U heb mogen genieten.

U, Hooggeleerde HAMAKER, Hooggeachte Promotor en U, MR. A. J. B. RIJKE, privaatsdocent in het Notariaat en Fiscaalrecht aan deze Universiteit, die mij bij de samenstelling van dit proefschrift zoo welwillend hebt ter zijde gestaan, betuig ik mijnen bijzonderen dank.

Mijne Vrienden en Kennissen, van U allen neem ik afscheid, maar tot weerziens.

EERSTE HOOFDSTUK.

De Registratiebelasting in het algemeen. De wet van Frimaire, hare invoering hier te lande en latere wijzigingen.

De registratiebelasting, eenige der weinige erfstukken, welke ons uit den tijd der Fransche overheersching nog zijn overgebleven, vindt haren oorsprong in lang vervlogen eeuwen. Ontstaan in tijden, zoo geheel verschillend aan de onze, heeft zij haar droevig bestaan voortgesleept tot op onze dagen.

De drie voornaamste takken, bekend onder den naam van *droits de contrôle, d'insinuation* en de *centième denier*, waarin deze belasting eertijds was verdeeld, vindt men in onze registratiewet vereenigd.

Het *droit de contrôle* werd door Hendrik III bij edikt van 15 Juni 1581 ingevoerd. De noodzakelijkheid van dezen maatregel blijkt ten duidelijkste uit de overweging, aan dit edikt voorafgaande, n. l. dat het noodig was de *régler et remettre ce qui a esté altéré*, tant en

l'ordre de la justice que police, faire cesser les fraudes, procez, faulsetés, circonventions, dont plusieurs ont cy-devant usé à la ruine d'aucuns nos subjects, procédans les dits différens d'une infinité de faulsetez qui se sont commises et se commettent chacun jour par aucuns notaires et tabellions de notre royaume ès actes et contracts qu'ils passent et recoivent..... (1)

De contrôle was niets anders dan eene inschrijving der akten in openbare registers, ten doel hebbende de menigvuldige vervalschingen te voorkomen en de dagteekening dier akten te verzekeren, terwijl als vergoeding voor de door den staat bewezen diensten eene kleine belasting voor de schatkist gevorderd werd.

Het edikt wilde dan ook dat alle akten, inhoudende »vendition, eschange, mariage, donations, cessions et transports, constitutions de rentes, garantie, contre-lettres, licites et déclarations, translations, partages etc.» zouden worden ingeschreven en ontzeide haar alle rechtskracht tenzij zij binnen twee maanden na hare dagteekening waren geregistreerd. (2)

Niettegenstaande den grooten ophef, die gemaakt werd van het voordeel dat het publiek er van genieten zou, bleek het

(1) Zie de overweging van dit edikt bij Dalloz: jurisprudence générale XXI no. 10.

(2) Zie art. 1 van het edikt.

van zijn oorsprong af eene financieele operatie (1) te zijn, zooals uit art. 7 valt af te leiden, bepalende dat de geheven rechten zouden worden gebruikt »tant à partie du payement de gens de guerre.... et aultre dispense pour le bien et conservation de nostre estat.”

Oorspronkelijk ingesteld voor de akten van notarissen, werd de contrôle, daar men poogde zich aan de formaliteit te onttrekken, door het edikt van Maart 1693 verscherpt, later bij edikt van October 1705 voor de onderhandsche akten uitgebreid en bij de edikten van 1708 en 1722 nader geregeld. (2).

De *Insinuation* had aan geheel andere redenen haar ontstaan te danken. Hiermede stelde men zich ten doel om aan de schenkingen openbaarheid te geven, (3) hetgeen voor derden van groot belang was.

(1) A. D. van Assendelft de Coningh: De aard en de ontwikkeling der zegel- registratie- en successierechten in Frankrijk, Engeland en Nederland. Leiden 1874 blz. 44.

(2) Zie Dalloz no. 10 etc.

Deze edikten bevatten niets dan een meer of minder verhoogd tarief. Zij zijn derhalve voor ons van weinig belang.

(3) De »insinuation” is blijven bestaan tot het in werking treden van den Code Civil en vervangen door de overschrijving. De registers waarin deze overschrijving geschiedde waren dan ook publiek, terwijl de andere geheim waren.

Dalloz. no. 15. Leroy Beaulieu: Science des finances I 506.

Maar deze formaliteit in den beginne ten beboeve van het publiek werd later eveneens eene goede bron voor de schatkist en dientengevolge door edikten van 1703 en 1706 aanmerkelijk uitgebreid. (1)

Het *Droit de centième denier* is weder van geheel anderen oorsprong.

Wij lezen daarvan bij Dalloz no. 17: »ce droit avait son origine historique dans la féodalité. On en retrouve les traces dans les 10e et 11e siècles, car les historiens du Languedoc citent des monuments de l'an 956 et de l'an 1076, qui prouvent que déjà les seigneurs percevaient des droits sur les transmissions de propriété. Les lods et ventes étaient perçus sur l'aliénation des censives (2); les droits de quint sur l'aliénation des fiefs; les

(1) b. v. onterving, schuldoverdracht, scheiding van goederen enz.

(2) Censives waren goederen door den heer aan zijne onderdanen in een soort van erfpacht gegeven (bail à cens). De eigendom verbleef aan den heer terwijl de bebouwing en ontginning dier gronden hem later ten goede kwam.

Fiefs waren volgens van Assendelft de Coningh t. a. p. blz. 29 »die onroerende goederen, welke door de hoofden der volksstammen aan bepaalde personen waren toegewezen tegen den wederdienst van onbeperkt heirgevolg en ook die vrije goederen (allodium, franc alleu) welke door de eigenaars vrijwillig onder de opperheerschappij van een machtig heer gesteld waren, onder beding dat deze hen zou beschermen».

Deze Censives zoowel als leenen werden oorspronkelijk slechts voor het leven uitgegeven; de erfgenamen echter van den overledene konden het goed, dat tot den heer

droits de rachat étaient exigés pour les successions roturières; les droits de relief pour l'investiture et la succession des fiefs."

Toen nu de Koninklijke macht zich uitbreidde en zich verhief ver boven den invloed der leenheeren, werden ook de vrije goederen aan een mutatierecht onderworpen.

De fiscalité royal nam een voorbeeld aan de fiscalité féodal en zoo zien wij bij edikt van December 1703 (1) het recht van den honderdsten penning (centième denier) als belasting ten behoeve van den staat ingevoerd.

Dit recht (1 pCt. van de waarde) werd geheven van elke overdracht in eigendom of vruchtgebruik van onroerende goederen zoowel onder de levenden als na doode, menigmaal nog vermeerderd met verschillende andere rechten als: droits d'ensaisinement, droits de sceau, droits réservés, droits d'amortissement, de nouvel acquêt etc.

Ofschoon de grondslag alleszins te billijken was, bleek

was teruggekeerd, weder van hem koopen tegen betaling eener zekere som, welke voor de censives »droit de rachat" voor de fiefs »droit de relief" werd genoemd.

Toen nu ook later de toestemming door de leenheeren gegeven werd om de goederen te verkoopen of te vervreemden, eischten zij als vergoeding voor dit toegestane recht bij de censives de »lods et ventes" bij de fiefs een »droit de quint".

(1) Dit edikt werd o. a. aangevuld door de edikten van October 1705, Augustus 1706 en 20 Maart 1708.

Zie Championnière en Rigaud. Traité des droits d'enregistrement I § 23 blz. 21.

de belasting bij hare heffing aan menigvuldige gebreken lijdende.

Als hoofdoorzaak hiervan mag voorzeker worden genoemd de omstandigheid dat er geene vaste wetgeving op de registratie bestond. Geheel deze belasting steunde op tal van besluiten en ordonnantien, die oogenschijnlijk allen hetzelfde onderwerp regelden doch in werkelijkheid de meeste onzekerheid in het leven riepen.

Daarbij kwam dat de belastingen verpacht en door de ferme générale geheven werden; en niets belette den pachters bij de heffing der belastingen eene willekeur aan den dag te leggen, die met de duisterheid der ordonnantiën kon wedijveren. Het mag ons derhalve geenszins verwonderen dat Malesherbes, zich beklagende over de onzekerheid der rechten, den koning aldus toesprak : »le fermier de l'impôt est le souverain législateur dans les matières qui sont l'objet d'un intérêt personnel; abus intolérable et qui ne se serait jamais établi si ces droits étaient soumis à un tribunal, quel qu'il fût, car, quand on a des juges, il faut bien avoir des lois fixes et certaines..... Un impôt établi sous le specieux prétexte d'augmenter l'authenticité des actes et de prévenir les procès, force souvent vos sujets à renoncer aux actes publics et les entraîne dans des procès qui sont la ruine des familles.»

Zoo ook zeide de cour des aides, de wettigheid dezer grieven erkennende : »il est nécessaire de venir au se-

cours d'un peuple opprimé par cette monstrueuse régie." (1)

De woorden van den Staatsman Malesherbès doen ons duidelijk zien hoe toen ter tijde deze belasting veroordeeld werd.

Het gevolg was dan ook dat de Nationale Vergadering reeds in 1790 dit belastingstelsel aan eene geheele herziening onderwierp en de drie vroegere rechten vereenigde onder den enkelen naam van »droits d'enregistrement", hetgeen geschiedde bij de wet van 5—19 December 1790. (2)

Deze wet trof alléén de authentieke akte; de onderhandsche akten behoeften slechts te worden ingeschreven, wanneer zij ter registratie werden aangeboden. Zij omvatte onder de benaming van »droits d'enregistrement" wel het »droit d'acte" en het »droit de mutation", maar zij rustte op een zeer vrijzinnigen grondslag: verzwegen overdracht was aan geen recht onderworpen, onderzoek noch bewijs werd toegelaten; onderhandsche akten, ook al werden zij in andere vermeld, waren niet aan het recht onderworpen. De wet van 1790 was dus veel gunstiger voor de belastingsschuldigen dan voor den staat; men had te veel op hunne eerlijkheid en goede trouw gerekend.

Men gevoelde dan ook de noodzakelijkheid haar aan

(1) Dalloz No. 19.

(2) Het ontwerp dezer wet was, naar men meent, het werk van Talleyrand, Dalloz No. 22.

te vullen en uit te breiden. Dit is geschied door het decreet van 29 Sept.-9 Oct. 1791 en de wetten van 14 Thermidor An IV en 9 Vendémiaire An VI.

Al deze wetten en besluiten zijn echter spoedig vervangen en de hoofdbeginselen daarin gehuldigd opgenomen in de wet van 22 *Frimaire An VII* (12 December 1798), welke nog nader is aangevuld door de wet van 27 Ventôse An IX.

Na onze inlijving bij het Fransche Keizerrijk werd deze wet krachtens art. 30 van het Keizerlijk decreet van 21 October 1811 met 1 Januari 1812 hier te lande ingevoerd en na onze onafhankelijkheid bij besluit van den Souvereinen vorst van 23 December 1813 (Stbl. No. 17) voorloopig gehandhaafd. (1).

Bij Koninklijk besluit van 15 Juli 1814 werd eene commissie benoemd om te onderzoeken in hoeverre de bestaande wetten zouden worden behouden en bovendien of de registratiebelasting zou worden afgeschaft.

Het rapport dier commissie, welke hare afschaffing wenschte, bleef evenwel zonder gevolg en bij de vaststelling van het belastingstelsel door de wet van 12 Juli

(1) Het recht van successie werd echter van de registratie afgescheiden.

In Nederlandsch-Indië is zij nimmer ingevoerd geworden.

1821 werden de Fransche belastingen met uitzondering der successiebelasting in ons stelsel opgenomen.

Hoewel eene geheele herziening der registratiewet herhaaldelijk werd toegezegd, is de wet van Frimaire steeds de fundamenteele wet gebleven, al heeft zij eenige en zelfs niet geringe wijzigingen ondergaan door de wetten van 31 Mei 1824 (Stbl. no. 36), 16 Juni 1832 (Stbl. no. 29), 11 Juli 1882 (Stbl. no. 92), 27 September 1892 (Stbl. no. 224) en 29 December 1893 (Stbl. no. 245).

Ofschoon wij het plan hebben opgevat slechts eenige beschouwingen te geven over het registratierecht op scheidingsrechten, kwam het ons evenwel dienstig voor in enkele hoofdtrekken de geschiedenis der registratiebelasting te bespreken, daar het in den loop van dit proefschrift noodzakelijk zal zijn nu en dan daarnaar te verwijzen.

Wij gaan thans over tot de behandeling van het scheidingsrecht volgens de wet van 11 Juli 1882 (Stbl. no. 92).

Vooraf zij echter met een enkel woord vermeld hoe de scheiding belast werd tijdens de wet van 22 Frimaire An VII.

Geheel het scheidingsrecht werd beheerscht door de artikelen 68 § III no. 2, 69 § V no. 7 en 69 § VII no. 5,

Art. 68 § III no. 2 onderwierp aan een vast recht van 3 francs (f 2.40): (1)

Les partages de biens meubles et immeubles entre copropriétaires à quelque titre que ce soit, pourvu qu'il en soit justifié.

S'il y a retour, le droit sur ce qui en sera l'objet sera perçu aux taux réglés pour les ventes.

Art. 69 § V no. 7 belastte met een evenredig recht van 2 pCt. les retours de partages de biens meubles, terwijl volgens art. 69 § VII no. 5 eveneens evenredig recht van 4 pCt. verschuldigd was voor: les retours (d'échanges et) de partages de biens immeubles.

Talrijk waren de bezwaren, die tegen deze wetsbepalingen bestonden. Zoowel de zware druk van het overbeedelingsrecht, dat steeds den minderen man het meeste trof en in het algemeen der waarheid grooten afbreuk deed en daarenboven menigvuldige ontduikingen in de hand werkte, als de duisterheid der wet en de vele tegenstrijdige beslissingen, door het Bestuur der registratie in deze zaak genomen, waren zoovele redenen die den wetgevernooten eene herziening of liever de opheffing van dit recht te beproeven.

Lang duurde het voor deze algemeene wensch in ver-

(1) Bij art. 11 der wet van 1824 werd de franc gesteld op 80 cts,

vulling kwam: meerdere pogingen leden schipbreuk tot
eindelijk de wet van 11 Juli 1882 de zoolang ver-
wachte wijzigingen mocht tot stand brengen.

TWEEDE HOOFDSTUK.

Wijzigingen door de Wet van 11 Juli 1882
(Stbl. No. 92.)

Bij Koninklijke boodschap van 16 September 1877 werd aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal, nevens een ontwerp van wet ter uitbreiding van het recht van successie en van overgang bij overlijden tot vererving in de rechte lijn, een tweede ontwerp (1) van wet aangeboden, hetwelk betrekking had op de registratiebelasting.

Dit ontwerp werd echter met 's Konings machtiging door den Minister van financiën Mr. Gleichman ingetrokken, doch daarna onveranderd, alleen met toevoeging eener slotbepaling, opnieuw bij de Tweede Kamer ahangig gemaakt door het lid Mr. Van Houten bij brief van 19 Februari 1879.

Nadat de Kamer den 26sten Maart daaraanvolgende voorloopig verslag over dat ontwerp had uitgebracht

(1) Dit was het ontwerp van Minister Van der Heim. In 1863 was reeds een volledig ontwerp tot regeling der registratiebelasting aan de Tweede Kamer aangeboden; doch het verslag over dit ontwerp met het ontwerp bleef tijdens de zitting 1863/64 rusten en werd niet weder in de nieuwe zitting ingediend.

werd het bij brief van 25 September 1879 door den voorsteller teruggenomen.

Hierop volgde het ontwerp van Minister Vissering, der Tweede Kamer der Staten-Generaal in het zittingjaar 1879-80 aangeboden.

Het bevatte behalve de afschaffing van de zoogenaamde obligatierechten, van de evenredige rechten van kwijting en décharge, veroordeeling, rangregeling etc. een voorstel tot afschaffing van het overbedeelingsrecht op scheiding (1) en vervanging daarvan door een gering evenredig recht over de waarde der verdeelde zaken.

(1) Het voorgestelde art. 6 (thans art. 7) luidde: Artikel 68 § III, nummer 2, art. 69 § V, nummer 7, en de woorden »et de partages" in artikel 69 § VII nummer 5, der voormelde wet van 22 frimaire jaar VII, benevens het laatste lid van artikel 23 der wet van 16 Juni 1832 (Staatsblad no. 29) vervallen.

Op de akten van scheiding van roerende en onroerende zaken tusschen mede-eigenaren wordt, behoudens de hierna volgende bepalingen, een evenredig registratierecht van vijftien centen van de honderd gulden geheven over de waarde van al de verdeelde baten, daaronder begrepen zoowel de bij de verdeeling verrekende schuldvorderingen der verdeelde boedels ten laste van deelgerechtigden als de bedragen, waarvan ter zake van genoten schenkingen onder de levenden inbreng is geschied op een der wijzen, bedoeld in de artikelen 1138 tot en met 1141 van het Burgelijk Wetboek.

Over de waarde der zaken, ten aanzien van welke de titel van mede-eigendom in de akte niet is vermeld, of, vermeld zijnde, niet behoorlijk is aangetoond, wordt niet het bij het vorig lid bepaalde recht maar het recht van verkoop geheven.

De wet van Frimaire belastte de scheidingen met een vast recht van 3 francs (f 2.40 + 38 opc. = f 3.31½) voor zooverre de deelgenooten hun aandeel in de baten ontvingen, terwijl hetgeen hun boven dat aandeel werd toebedeeld, belast werd met het recht voor verkoop vastgesteld.

»Tegen het behoud van dat recht, — zoo de Memorie van Toelichting § 6 — al sluit het volkomen in het stelsel der wet van 22 frimaire VII (1) en al strookt het ook zeer goed met hetgeen in geval van overbedeeling werkelijk geschiedt, zijn tal van bezwaren.

Allereerst is het in strijd met de fictie van ons burgerlijk recht, volgens welke de scheiding ook met overbedeeling slechts eigendom aanwijst, niet overdraagt, om op deze scheiding een evenredig recht te heffen als of er verkoop van gemeene baten had plaats gehad.

Dit recht wordt voorts zoo veelvuldig ontdoken door inbreng van fictieve baten, te hooge of te lage schattin-

(1) In Frankrijk is het vaste recht op scheidingen afgeschaft. Zie Dalloz: supplément au répertoire VI i. v. enrégistrement No. 60.

L'impôt n'est pas le même pour tous les actes et dans tous les cas. Dans l'économie de la loi du 22 frimaire an VII les droits d'enrégistrement se divisaient en droits fixes et droits proportionnels (Rep. No. 77). A ces deux catégories la loi du 20 févr. '72 en a ajouté une troisième, celle du droit gradué de 1 pour 1000 edicté pour certains actes importants tels que les actes de société, les contracts de mariage, les partages etc. qui n'étaient assujettis antérieurement qu'à un simple droit fixe.

gen, of ontgaan door allerlei andere dikwerf nieuwe hulpmiddelen, dat het onder de werking der bestaande wetgeving alleen nog betaald wordt door de eerlijken en onkundigen.

En eindelijk drukt het recht onevenredig zwaar op kleine boedels, welke niet, zooals meestal de grootere, gevoegelijk op eene met de belangen der deelgenooten niet strijdige wijze zonder overbedeeling kunnen worden verdeeld."

Dit blijkt ten duidelijkste uit bijlage A der Memorie van Toelichting.

Van de in 1878 geregistreerde akten van scheiding waren er 782 met een verdeeld onzuiver actief van minder dan f 2000. Onder deze waren er 310 met overbedeeling, terwijl het percent van 't actief betaald aan 't recht van overbedeeling $\frac{41}{100}$ bedroeg.

Van de 145 scheidingen boven de f 250.000 waren er slechts 32 en bedroeg de percentage aan overbedeelingsrecht betaald slechts $\frac{25}{1000}$. De kleinste boedels droegen dus $\pm \frac{2}{5}$ pCt. van het verdeelde actief als belasting aan de schatkist bij, de grootste daarentegen slechts $\frac{1}{40}$ pCt.

»Boedels, zoo vervolgt de Memorie van Toelichting, tusschen de f 2200 zullen voorts nog lager belast zijn dan naar de tegenwoordige wet het geval is, zelfs al heeft er geene overbedeeling plaats. Immers ook het, op alle scheidingen zonder onderscheid thans boven en behalve de overbedeelingsrechten, verschuldigde vaste

recht, met de opcenten bedragende f 3.31 ¹/₂, vervalt naar het tegenwoordige ontwerp.

De hier voorgestelde maatregel zal dus, zonder scheidingen van groote boedels merkbaar te drukken, de kleinere boedels ontheffen van een *te* zwaren last, en over het algemeen de rechtszekerheid der ingezetenen niet weinig kunnen bevorderen door eene aanleiding weg te nemen, om hunne zaken niet of niet behoorlijk te regelen met gevaar van later in onaangename en kostbare ontwikkelingen te geraken" § 6 M. v. T.

Als motiveering van het laatste deel van het tweede lid van dit artikel zegt de Memorie van Toelichting dat de woorden »daaronder begrepen" etc. dienen om alle onzekerheid weg te nemen omtrent de vraag of schuldvorderingen ten laste van deelgenooten, waaromtrent verrekening heeft plaats gehad en het bedrag der inbrengsten wegens genoten schenkingen, onder de verdeelde baten kunnen worden begrepen. De slotwoorden zijn zoodanig geredigeerd, dat, ingeval de inbreng is geschied »en moins prenant" ook over het bedrag van dien inbreng het evenredige recht moet geheven worden. Dit is billijk, want er is geenerlei reden om onderscheid te maken tusschen dit geval en het geval, dat de inbreng is geschied door teruggaaf in natura van het genotene, hetwelk daarna, bijv. door het lot, weder aan den inbrenger wordt toegedeeld".

Zooals uit het voorloopig verslag blijkt, werd het ont-

werp met instemming ontvangen. Tegen de heffing van het evenredig recht van $\frac{3}{20}$ pCt. had men echter dit bezwaar, dat de heffing niet geschiedde over het zuiver bedrag des boedels, maar over de waarde van al de verdeelde baten, met inbegrip van de verrekende schuld-vorderingen ten laste der deelgerechtigden en de schenkingen onder de levenden, die aan inbreng onderworpen zijn. Doch deze bedenkingen werden in de Memorie van beantwoording door de regeering duidelijk weerlegd in het volgende: »werd het recht niet over de waarde der verdeelde zaken, maar over het zuiver overschot daarvan geheven, dan zou het, evenals nu het recht van overbedeeling door inbreng van fictieve baten ontdoken wordt, weder gemakkelijk door opgave van fictieve schulden te ontduiken zijn.

»Bovendien, dikwijls worden gemeene baten ter afbetaling van de nog onbetaalde schulden buiten deeling gehouden. In al die gevallen is het verdeelde bedrag inderdaad het zuiver bedrag des boedels'.

»Dat ook over de bij de verdeeling verrekende schuld-vorderingen des boedels ten laste van deelgerechtigden het voorgestelde recht zou geheven worden, kan geen ernstige grief zijn, want vooreerst zijn die schuld-vorderingen werkelijk bestanddeelen der nalatenschap en als zoodanig van de overige baten in geen enkel opzicht onderscheiden, en ten andere komt de verrekening feitelijk op eene toedeeling dier vorderingen aan de schulde-

naren nêer. Wat betreft de heffing over ingebrachte of in te brengen bedragen — heeft de inbreng door o p l e g der waarde in n a t u r a plaats, dan volgt uit de heffing van een recht over de verdeelde baten vanzelf, dat ook over den inbreng het recht verschuldigd is; en is dit zoo, dan is er geen voldoende grond om den inbreng, geschied e n m o i n s p r e n a n t, onbelast te laten, hetgeen tot ontduiking aanleiding zou geven. (1)

Bij gelegenheid der algemeene beraadslagingen werd door den Heer Van der Kaay op art. 7 een amendement voorgesteld, hetwelk tot strekking had om in het tweede

(1) Nevens de memorie van beantwoording werd der Kamer door den Minister een gewijzigd ontwerp van wet aangeboden.

Ten gevolge van het nieuwe art. 15, hetwelk een afzonderlijke regeling van het recht op ruiling bevatte, kon art. 69 § VII No. 5 der frimaire wet geheel vervallen. In het eerste lid van art. 6 (thans 7) werd derhalve: »de woorden »et de partages" en" weggelaten; bovendien werd het woord »voormelde" doorgehaald.

De Minister Van Lijnden van Sandenburg, die inmiddels den Minister Vissering was opgevolgd, nam het ontwerp over doch bracht er, voor het bij de Tweede Kamer in openbare beraadslaging kwam, bij eene nota van wijzigingen eenig verandering in.

Het derde lid van art. 7 luidde nu als volgt: Over de waarde der zaken, ten aanzien van welke de titel van mede-eigendom in de akte niet is vermeld *en* de mede-eigendom niet behoorlijk is aangetoond etc.

»Dit was eene wijziging die inderdaad eene belangrijke verandering teweegbracht; en verwonderlijk mag het genoemd worden, dat geen der Kamerleden zich daarover bekommerde." Zie Tijdschrift der Notarissen Deel I afl. IV blz. 301.

Later bij de behandeling van art. 7 al. 3 komen wij hierop terug.

lid van dit artikel in plaats van de woorden *v i j f t i e n c e n t e n* te lezen *v i j f c e n t e n*. »Dit recht, zoo zeide hij, dat toch niets anders is dan een vermomd successie-recht (1) wordt alleen geheven van scheidingen waar- van eene akte wordt opgemaakt.

Meerderjarigen, die het vrije beheer over hunne goede- ren hebben, kunnen scheiden en verdeelen op de wijze die zij goedvinden. Voor de toewijzing van vaste goe- deren hebben ook zij eene acte noodig, maar de effecten kunnen onder de hand verdeeld worden.

Een belangrijk deel der nalatenschappen behoeft dan door deze heffing niet te worden getroffen; het zijn alleen de nalatenschappen waarbij minderjarigen betrokken zijn, die voortaan geheel en altijd aan dit nieuw recht onder- worpen zullen zijn.

In de tweede plaats is reeds opgemerkt, dat de eenige erfgenaam geheel vrijvalt, daar hij met niemand behoeft te deelen en er dus van scheiding en acte van schei- ding geen sprake kan zijn.”

En afziende van zijn plan om een meer ingrijpende verandering voor te stellen, wenschte hij liever de alge- meene herziening der registratiewet, die door den minister

(1) Dit zou alleen juist kunnen zijn bij scheiding eener nalatenschap. De Heer Van der Kaaij zag echter over het hoofd dat de scheiding menigmaal te pas komt daar waar- van eene nalatenschap geen sprake is, zoo b. v. scheiding eener huwelijksgemeenschap, etc.

was toegezegd, af te wachten; zijn voorstel strekte om een recht, dat in beginsel niet te rechtvaardigen was, tot een minimum terug te brengen.

Een tweede amendement op art. 7 was dat van den heer Clerex. Deze wenschte in den aanhef der 2e alinea op het woord »scheiding» te laten volgen de woorden : »bij verkoop, licitatie of anderzins»; en ter toelichting van dit amendement zeide hij, na aanhaling der artikelen 1122 en 1129 van het Burgerlijk Wetboek : »Men ziet daaruit (uit art. 1129) duidelijk dat ons Burgerlijk Wetboek, handelende over boedelscheidingen, wel degelijk op het oog heeft twee wijzen van scheiding en verdeeling : scheiding bij gewone acte en door verkoop in het openbaar, of tusschen de erfgenamen, licitatie.»

En verder, doelende op art. 1122 : »men ziet dus dat het denkbeeld van verdeeling door verkoop den wetgever niet vreemd is, ja het is zelfs een zeer gewone wijze om tot verdeeling te komen.»

Deze amendementen konden evenwel de goedkeuring van den minister niet verwerven; het eerste niet omdat hij zijn voorstel noch onrechtvaardig noch onbillijk kon vinden, en, na de afschaffing van het overbedeelingsrecht, in de schade welke de schatkist lijden zou op voldoende wijze moest worden voorzien; het tweede niet, om zijn onduidelijke en vage redactie, en tevens omdat de minister met eenig recht meende te kunnen beweren, dat dit amendement niet van groot belang zou zijn »vooral niet,

omdat bij de opheffing van het overbedeelingsrecht te verwachten was, dat dergelijke wijze van overgang niet veel meer zou plaats vinden, omdat er dan veel minder belang bij is wanneer het overbedeelingsrecht zal zijn afgeschaft.” Ook maakte, naar zijne meening, eene verandering in art. 7 als deze, eene wijziging noodig der artt. 8, 9, 10 en 11, die onafscheidelijk hier mede samen hingen, terwijl de voorsteller over het hoofd had gezien, dat ook na aanneming dezer wet de artt. 52 en 7 no. 4 der frimaire wet en art. 13 no. 3 der wet van 1832 bleven bestaan, zoodat ook de intrekking dezer artikelen noodzakelijk zoude zijn.

Na derhalve door den minister bestreden te zijn, werden deze amendementen door de Voorstellers ingetrokken, omdat zij deze wet, die in menig opzicht verbeteringen aanbracht, niet in gevaar wilden brengen, en zij de vruchten van hunnen arbeid hoopten te kunnen plukken bij de herziening der geheele registratiewet, die voor 1 Januari 1886 was toegezegd (art. 21.) De beraadslagingen werden hierna gesloten en art. 7 werd zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

Den 6en Juli kwam het wetsontwerp in de Eerste Kamer in openbare behandeling. Slechts een tweetal leden en de Minister van Financiën namen aan het debat deel. Het ontwerp werd daarna met 37 tegen 1 stem aangenomen, en als de wet van 11 Juli 1882 in het Staatsblad geplaatst en opgenomen onder no. 92.

DERDE HOOFDSTUK.

Wat is Scheiding ?

Wij komen nu tot ons eigenlijk onderwerp, de behandeling van artikel 7.

Tot eene juiste beoordeeling van dit artikel is het echter noodzakelijk vooreerst uit een te zetten, *wat scheiding is*, vervolgens welk karakter de wet van 1882 haar toekent.

Nergens in het Burgerlijk Wetboek, noch in de registratiewet vindt men eene definitie van de scheiding.

En het rechtsinstituut van den mede-eigendom én dat van de scheiding is in onze wetgeving stiefmoederlijk behandeld. Slechts enkele artikelen bespreken die instituten; uit art. 583 blijkt dat ons B. W. den mede-eigendom kent; over scheiding handelt de zestiende titel van het 2de Boek (van boedelscheiding) welke titel in de artt. 182 al 2, 628 en 1689 op scheiding van huwelijksgemeenschap, mede-eigendom en maatschap wordt toepasselijk verklaard.

Toch is het om tot een zuivere toepassing van het scheidingsrecht te komen noodig, dat alleerst vast sta, wat eene scheiding is. Het is derhalve wenschelijk, dat men, bij gemis aan bepalingen der registratiewet zelve, licht voor

deze vraag zoeken bij hen, die hunnen arbeid aan hare beantwoording hebben gewijd.

Bij Championnière en Rigaud no. 2640 lezen wij: »Le partage est la division qui se fait entre plusieurs personnes de biens et des effets qui leur appartenaient en commun.” Deze definitie laat aan duidelijkheid niets te wenschen over; als voorwaarde voor eene scheiding wordt eene *verdeeling* geeischt.

Doch op deze onderscheiding volgt in no. 2700 en v. eene andere, n. l. die tusschen: »actes ayant pour *effet* de faire cesser l’indivision et atteignant aussi le but du partage, quoique sous une forme différente,” en »les autres ayant le partage pour *objet* mais ne l’atteignant pas immédiatement.”

De eerste nu noemen zij »équipollens à partage” en stellen zij geheel gelijk met eene scheiding. »D’Argentré, zoo lezen wij daar, fut le premier à soutenir qu’il ne fallait par s’attacher à la forme, mais à l’objet que les parties se proposent. Cette opinion, nouvelle alors, fit de grands progrès et devint un principe constant;” en zoo zien wij dientengevolge dezen regel opgenomen in art. 883 C. c. en vandaar in art. 1163 B. W. (1)

(1) Art. 888 C. c.: l’action en rescision est admise contre tout acte qui a pour objet de faire cesser l’indivision entre cohéritiers, encore qu’il fût qualifié de vente, d’échange et de transaction, ou de toute autre manière.

Art. 1163 B. W.; de rechtsvordering tot vernietiging

Doelende op art. 888 C. c. zeggen zij verder : quoique cette disposition ne qualifie les actes qu'elle désigne, et ne les appelle pas nommément des partages, ce sont néanmoins des partages en ayant tous les effets, non seulement en ce qui concerne la rescision du quart, mais encore sous tous autres rapports. La loi n'a indiqué qu'une des conséquences que doit produire le caractère des actes énoncés, et cette indication n'est point *limitative*; elle fait connaître, au contraire, la nature des conventions qu'elle prévoit, et par suite les effets généraux qu'on doit leur attribuer."

Nog duidelijker vinden wij het uitgedrukt door Chabot op art. 888 C. c., aangehaald bij Champ. en Rig. no. 2701 : »tout acte qui a pour objet de faire cesser l'indivision entre cohéritiers *est un partage*, dans quelque forme qu'il ait été rédigé et quelque soit le titre qu'on lui a donné.

Vainement on chercherait à en changer la nature, en dissimulant son véritable objet..... il suffit que l'acte ait pour objet de faire cesser l'indivision *pour qu'il soit toujours un partage*."

Zoo ook vinden wij bij de andere Fransche schrijvers,

heeft plaats opzigtelijk elke akte, welke ten oogmerk heeft om den onverdeelden staat tusschen de mede-erfgenamen te doen ophouden om het even of de akte onder den naam van koop en verkoop, ruiling dading of anderszins mocht verleden zijn,

waar zij art. 888 C. c. bespreken, deze zienswijze algemeen gehuldigd; zoo Marcadé, (1) Zachariae (Massé et Vergé), (2) Démolombe (3) en eindelijk Aubry et Rau (VI § 626) waar zij schrijven — »tout acte devient.... assimilable à partage par cela même qu'il a eu pour résultat la cessation, total ou partielle, absolue ou relative, de l'indivision entre les parties qui y ont figuré."

Ook de schrijvers over ons burgerlijk recht laten zich in gelijken zin uit. Sprekende toch over de rechtsvordering tot vernietiging der boedelscheiding, laat Opzoomer (4) daarop volgen: »en wat van een boedelscheiding in den strengsten zin des woords geldt, dat geldt ook van iedere andere handeling, die in natuur met de boedelscheiding overeenkomt, hetzelfde doel beoogt en bereikt, het doen ophouden van den onverdeelden staat tusschen mede-erfgenamen"; en in noot 3 op blz. 447:... »want al wat in § 1 (van art. 1163) genoemd is komt niet alleen *in natuur* met de boedelscheiding overeen, maar is *zelf* in waarheid *boedelscheiding*."

(1) Cours de droit civil Français III p. 309 en 310.

(2) Le droit civil Français II p. 381.

(3) Démolombe XVII Nos. 432 en 433.

(4) IV blz. 477 en 478.

Zie ook Diephuis IX blz. 532 en v., Land II 2e st. blz. 256.

Bovendien Laurent, X No. 482 en v., Avant-Projet du revision du code civil III No. 11 blz. 639,

Na deze beschouwingen zou men geneigd zijn tot het besluit te komen dat scheiding is: elke handeling onder bezwarenden titel, welke ten oogmerk heeft de onverdeeldheid tusschen mede-eigenaren te doen ophouden, onverschillig op welke wijze dit geschiedt, hetzij door eene werkelijke verdeeling, hetzij in den vorm van een koopkontrakt, hetzij in den vorm eener ruiling, dading of anderszins.

Een gevolg zou dan eveneens zijn, dat als scheiding moet worden aangemerkt die akte, waarbij al de baten van den boedel aan een der deelgerechtigden worden toebedeeld tegen overname der schulden des boedels en uitkeering uit eigen middelen aan de andere rechthebbenden van hun aandeel in het zuiver saldo.

En hierkomen wij in strijd met de vroegere leer van het Bestuur der registratie, die deze wijze van toedeeling steeds als een overdracht der aandeelen van de andere deelgenooten heeft beschouwd, en dergelijke akten steeds aan het evenredig recht van verkoop heeft onderworpen.

Deze leer, hoe tastbaar onjuist, en hoe ook van alle kanten betwist en veroordeeld, heeft het bestuur langen tijd met groote hardnekkigheid volgehouden, totdat het eindelijk door de vonnissen der Rechtbanken te Utrecht en 's-Gravenhage d.d. 3 en 9 October 1883 (1) daartoe gedwon-

(1) Reeds vroeger was het Bestuur in rechten menigmaal in het ongelijk gesteld.

Zie vonnis Rb. Amsterdam 11 Juli 1854 P. W. 2429,

gen, zijne vroegere leer heeft laten varen en voortaan dergelijke akten als gewone scheidingen beschouwt.

Welke was de redeneering van het Bestuur?

Men zeide: de scheiding is eene handeling, waarbij de gemeenschappelijke goederen tusschen de belanghebbenden worden verdeeld; in casu wordt er niets verdeeld, doch krijgt een der deelgenooten alles tegen uitkeering van het aandeel in geld aan de andere, derhalve is de onderwerpelijke acte geen scheiding.

Zoo b. v. het Bestuur in zijne memorie ter justificatie van het dwangbevel tot betaling van suppletie van rechten (vonnis Zutphen 14 Juni 1855 P. W. 2544): »dat ingevolge art. 1125 B. W. tot het wezen eener boedelscheiding behoort dat daarbij aan ieder belanghebbende een zeker quantum van de bestanddeelen des boedels in natura worde toebedeeld, terwijl de uitbetaling eener geldsom door den eenen deelgenoot aan den anderen slechts dan te pas komt, wanneer aan belanghebbenden of erfgenamen, goederen, uit de baten des boedels tot een hooger bedrag dan waartoe zij gerechtigd zijn, worden toegescheiden; dat die uitbetaling dus eeniglijk tot gelijkmaking der aandeelen bij de wet is aangewezen; dat gevolglijk

Rb. Zutphen 15 Juni 1855 P. W. 2544, Rb. Middelburg 23 Jan. 1857 P. W. 2887, Rb. Hoorn 18 Juli 1860 P. W. 3823 (dit vonnis werd bij arrest van den H. R. d.d. 21 Juni 1861 gehandhaafd.)

de overeenkomst waarbij aan een der deelgenooten al de goederen worden aanbedeeld en afgestaan tegen uitkeering aan de deelgenooten van hun aandeel in constanten, en onder gehoudenheid van hun aandeel in de schulden der boedels te betalen, hoezeer dan ook in den vorm eener boedelscheiding opgemaakt, ten eenenmale het karakter van zoodanige handeling mist, maar dat van uitkoop of vertichting aanneemt”.

De opposant kwam dan ook tegen dit dwangbevel m. i. terecht in verzet, daar volgens hem »het bestuur uit de bepaling van art. 1125 B. W. zoekt af te leiden dat, tot het wezen eener boedelscheiding wordt vereischt, dat daarbij aan ieder belanghebbende een zeker quantum van de bestanddeelen des boedels in natura worde toebedeeld, met dat gevolg dat, zonder zoodanige toedeeling, de akte ofschoon in den vorm eener boedelscheiding opgemaakt, ten eenen male het karakter van zoodanige handeling mist en dat van uitkoop aanneemt; maar dat deze vergaande gevolgtrekking uit dit artikel niet voortvloeit en kwalijk is overeen te brengen met de strekking van hetzelfde, hetwelk zich alleen bepaalt tot de regeling der kavelingen en zich niet inlaat met de vereischten eener akte van boedelscheiding, terwijl volgens het B. W. zoowel als volgens den C. N. die bij de beoordeeling en toepassing van de wet op de registratie van invloed is, elke akte, welke ten oogmerk heeft om den onverdeelden staat tusschen mede-erfgenamen te doen ophou-

den, om het even of de akte onder den naam van koop en verkoop, ruiling, dading of anderszins mocht verleden zijn, geldt voor eene akte van boedelscheiding, als een onbetwistbaar gevolg van art. 1163 B. W. (888 C. N.).”

En dat het Bestuur aan zijne zienswijze bleef vasthouden, blijkt even duidelijk uit het vonnis van de Rechtbank te Utrecht d.d. 3 October 1883.

In deze procedure had het gedaagde bestuur bij memorie van antwoord aangevoerd, dat volgens art. 7 der wet van 1882 op akten van scheiding een recht van $\frac{3}{20}$ pCt. over de verdeelde baten moest geheven worden, zoodat daaruit bleek dat er slechts sprake van eene scheiding kon zijn, wanneer deze gepaard ging met een werkelijke verdeeling der in deeling gebrachte goederen.

»dat het woord »verdeeling” doet denken aan eene splitsing van een of meer zaken in twee of meer deelen en aan de toekenning van een dier deelen aan elk der deelgenooten, doch dat men niet zal spreken van »verdeeling” wanneer een mede-eigenaar alles krijgt tegen uitkeering der waarde van het aandeel der andere deelgenooten, vermits er dan niets gesplitst en niets verdeeld is”.

Hierop antwoordden de eischers in hunne memorie van repliek onder meer »dat in art. 1163 van het Burgerlijk Wetboek de actus der boedelscheiding gekenmerkt wordt niet, zooals gedaagde beweert, als handeling waarbij de gemeenschappelijke goederen tusschen de belanghebben-

den verdeeld worden maar als handeling, die ten oogmerk heeft den onverdeelden staat tusschen mede-erfgenamen te doen ophouden;

dat in het stelsel van gedaagde ieder voorwerp van den boedel moet worden verdeeld, terwijl in het stelsel der wet de enkele bestanddeelen van den boedel zooveel mogelijk in wezen moeten blijven, terwijl de vorming van kavels alleen moet strekken om den geheelen boedel te vereffenen;

dat in het stelsel van gedaagde overbedeeling (uitkeering eener som tot gelijkmaking) hooge uitzondering is, terwijl in het stelsel der wet overbedeeling iets zeer gewoons is, schier bij geen scheiding te vermijden, en zonder eenige beperking toegelaten;

dat het waar is, dat bij de onderwerpelijke scheiding alles in wezen blijft, doch dat de gemeene boedel verdeeld wordt, en daar die bij de akte verdeeld is, constateert deze eene boedelscheiding”.

De Rechtbank was het in haar vonnis geheel met de eischers eens. Zij stelde de beslissing in dit geding geheel afhankelijk van deze vraag: is de overgelegde akte eene ware boedelscheiding, ja dan neen? Haar antwoord was bevestigend: overbedeeling toch, zoo zeide zij, is onbeperkt toegelaten, en hierdoor kan de aard der akte dan ook niet veranderd worden.

Hieraan staat niet in den weg »art. 1163 van het B. W. inhoudende dat elke akte, die ten oogmerk heeft om den

onverdeelden staat tusschen mede- erfgenamen te doen ophouden, recht geeft tot vernietiging eener aangegane boedelscheiding om het even, of de akte, onder den naam van koop en verkoop, ruiling, dading of anderszins mocht verleden zijn, daar hieruit niet zou voortvloeien dat de akte in geschil zou zijn eene akte van koop en verkoop, ofschoon zich qualificeerende als scheiding en deeling, maar veeleer het tegendeel, te weten, dat die al ware zij als koop en verkoop ingekleed toch zou zijn gelijkgesteld met- en te houden voor scheiding en deeling".

Het gevolg was dan ook, dat, na nog een dergelijk vonnis van de Rechtbank te 's-Gravenhage d.d. 9 October 1883, het Bestuur zijne zienswijze heeft gewijzigd. en op akten van scheiding van voormelden aard voortaan slechts het gewone scheidingsrecht wenscht geheven te zien Zie de aanschrijving van den Minister dd. 5 Januari 1884 No. 88, P. W. 7027.

Het ging sinds de wet van 1882 zooals het vroeger gegaan was tijdens de frimaire wet. Hield men zich toen aan eene te letterlijke vertaling en opvatting van het woord »partage", nu hield men zich vast aan de uitdrukking »verdeelde baten" in art. 7 al. 2, en eischte men eene *verdeeling* hoe dan ook, wilde men de heffing van het geringe recht van $\frac{3}{20}$ pCt. gerechtvaardigd achten; eene meening reeds daarom onjuist, wijl de fiscale wet niet zegt wat zij onder »partage", wat zij onder »akte van scheiding" verstaat, zoodat de

burgerlijke wet ons hieromtrent eene beslissing geven moet. 24.)

Uit al het voorgaande leidde men nu niet af, dat het voor de toepassing der registratiewet onverschillig zoude zijn hoe de scheiding is tot stand gebracht.

De wet van 1882 wil op akten van scheiding een recht van $\frac{3}{20}$ pCt. geneven hebben over de verdeelde baten.

Dit recht zou dus, zooals wij boven (blz. 26) zagen, moeten geheven worden op elke akte die ten oogmerk heeft de onverdeeldheid tusschen mede-eigenaren of mede erfgenamen te doen ophouden, onverschillig in welken vorm dit geschiedt; met deze uitzondering evenwel dat, zoodra er eene bijzondere wetsbepaling bestaat, die eene akte, al is ook haar doel de onverdeeldheid op te heffen, aan een bijzonder recht onderwerpt, het scheidingsrecht zijne toepassing mist.

Zoo is het b. v. met de licitatie; al wordt zij voor de toepassing der burgerlijke wet met scheiding gelijkgesteld (zie art. 1129) en al is haar gevolg eveneens dat de onverdeeldheid wordt opgeheven, toch wil de registratiewet 25) in dit geval een recht van 3 of 4 pCt. (thans

(24) Zie Kist 1402.

(25) Zie art. 69 § V, no. 6, § VII no. 4 en art. 13, no. 3 der wet van 16 Juni 1832 (Stbl. no. 29.)

2 pCt.) gegeven hebben, naar gelang het roerende of onroerende goederen zijn bij licitatie verkregen.

Evenzoo is het met de ruiling der kavelingen, na loting (1), eene bevoegdheid den erfgenamen bij art. 1126 B. W. toegezegd. Deze handeling heeft geen ander gevolg dan het bepalen der aandeelen welke de mede-erfgenamen in den gemeenen boedel hebben; doch zoo eens de scheiding is geschied, de onverdeeldheid derhalve heeft opgehouden, dan krijgt de ruiling der loten het karakter eener vervreemding en is derhalve het recht wegens ruiling verschuldigd. (2)

(1) Volgens P. W. 7150 onderscheidt art. 1126 B. W. niet, of de scheiding door loting heeft plaats gehad, dan wel bij onderlinge toestemming. Vroom, II no. 709 blz. 40 noot, is van meening dat art. 1126 alleen doelt op eene ruiling na loting.

Zie ook Kist No. 1501 no. 9. »De ruiling echter, welke, nadat de verdeling, zonder loting tot stand kwam, tusschen twee deelgenooten plaats heeft, vormt een afzonderlijk van de voltooide scheiding onafhankelijk contract en is mitsdien aan het gewone recht van ruiling onderworpen.

Evenzoo Weekblad voor Notarisambt en Registratie no. 906. Opzoomer IV bl. 457 en Diephuis IX bl. 476.

(2) Champ. 2713 en 2714, Dalloz, no. 2641.

Zie Diephuis XI blz. 478: »maar omdat de ruiling mede tot de boedelscheiding behoort, moet ze noodwendig hebben plaats gehad voor dat deze is tot stand gekomen, en moet ze dus, gelijk art. 1126a vordert geschieden vóór het sluiten der akte van scheiding en in die akte worden opgenomen.»

Vergel. bovendien P. W. 8245, W. N. en R. no. 1262. Bij eene gedeeltelijke scheiding eener nalatenschap ruidde een deelgenoot een da a r b i j aan h e m toegedeeld perceel land tegen een aan een anderen deelgenoot bij eene

Eene gelijke toepassing vinden wij vermeld bij Champ. en Rig. no. 2723 waar zij niet als scheiding willen zien aange-merkt »la disposition par laquelle un cohéritier donne à son cohéritier ses droits héréditaires”, want, zoo volgt daarop: »on ne peut voir un partage dans une convention qui attribue tout à l'un et rien à l'autre.”

Als scheidingen zouden ook alleen moeten worden belast, die overeenkomsten tusschen de mede-erfgenamen onder bezwarenden titel (1) aangegaan, welke ten doel hebben de onverdeeldheid op te heffen.

Zeer duidelijk zien wij dit uiteen gezet bij Demolombe (Cours de Code Napoleon XVII blz. 338), waar hij eenzelfde geval behandelt: »le partage est, en effet, un acte essentiellement à titre onéreux; et on

vroegere tusschen dezelfde personen opgemaakte gedeeltelijke scheiding van den boedel toegescheiden perceel.

In no. 8245 werd beslist dat deze ruiling eene van de tweede scheiding onafhankelijke rechtshandeling was, die dus afzonderlijk belast moest worden, omdat op deze ruiling art. 1129 B. W. niet toepasselijk was, daar art. 1126 B. W. alleen op het oog heeft de ruiling, die vóór het sluiten der akte plaats heeft en die zich dus onmiddellijk aan de scheiding aansluit.

Eveneens Opzoomer IV blz. 457 noot 3. Dat zij (de ruiling) om deel der boedelscheiding uit te maken vóór het sluiten der akte van scheiding moet geschieden en in die akte moet worden opgenomen (art. 1226 al 1) spreekt van zelf. Een ruiling, na voltooide boedelscheiding gedaan, heeft niets met haar te maken, kan geen deel van haar zijn.

(1) Dalloz XXI no. 2637.

ne saurait dès lors en trouver le caractère dans un acte gratuit, dans une libéralité; il est bien impossible d'ailleurs de considérer que l'héritier donataire aurait succédé immédiatement au défunt pour tous les effets qu'il conserve; car il n'était héritier que pour partie, et il conserve la totalité, sans aucune soulte, sans aucun retour, sans aucun prix à payer, sans que ses cohéritiers enfin aient rien obtenu ni en effets de la succession, ni en valeurs représentatives équivalentes."

In dezen geest zouden wij schrijven met betrekking tot het *jus constituendum*.

Geheel anders is het *jure constituto*.

Thans wordt de hoegrootheid van het recht bepaald door den aard, »suivant la nature des actes" zooals art. 2 zegt, niet door den vorm der akten. (1)

Verklaart men derhalve in de akte van scheiding zijn aandeel in de te verdeelen boedel te verkoopen aan een der deelgenooten tegen een bij diezelfde akte bepaalden prijs, dan is het verkoopsrecht verschuldigd.

Worden evenwel aan één der deelgenooten al de in deeling gebrachte goederen toebedeeld tegen een aan een anderen deelgenoot uit te keeren som, men betaalt alsdan het recht van scheiding.

(1) Arrest H. R. d.d. 23 Juni 1882. D. W. no. 6694.

In het eene geval betaalt men dus 2 pCt., in het andere $\frac{3}{20}$ pCt., en toch, het resultaat van beide handelingen is hetzelfde.

De registratie-belasting ontaardt zoodoende in eene belasting op woorden, zooals zij reeds vroeger door den minister Gogel (1) gebrandmerkt werd, toen hij zeide : »Welke is de hoofdstudie van notarissen en andere publieke personen? — Het besparen van registratiekosten.

Twee notarissen zullen over dezelfde zaak elk eene afzonderlijke akte opmaken; — de eene verstaat de taal en weet woorden te gebruiken die zijn confrère niet kent. — Nu komt de akte door den eerste opgesteld voor het vaste recht van eenige stuivers vrij, en de andere betaald 1, 2, 3 ja 5 van het honderd aan proportioneel recht, en beide akten zijn even goed en geldend.”

(1) Memoriën en correspondentiën, Amst. 1844.

Zie ook : H. M. J. Wattel, Themis 1875 blz. 435 : Notariaat en Hooger onderwijs.

VIERDE HOOFDSTUK.

Ook volgens de Registratie-wet is de scheiding déclaratif de propriété.

Wij hebben nu gezien wat de scheiding is, thans gaan wij over tot de beantwoording der vraag, welk rechtskarakter de wet aan de scheiding toekent.

Bekend is de opvatting der Romeinsche juristen; nu eens beschouwden zij de scheiding als een ruilcontract, dan weder als een koopovereenkomst. Ieder der mede-erfgenamen liet zijn onverdeeld mede-eigendomsrecht op sommige zaken varen, om den uitsluitenden eigendom van andere zaken te verwerven, terwijl zijne mede-erfgenamen op hunne beurt hun mede-eigendom op die zaken prijs gaven. Deze wijze van scheiding was dus in den waren zin des woords een vervreemding, zij was m. a. w. een acte translatif de propriété en even als koop en ruil een titel van eigendomsverkrijging.

Doch onder het feodaal stelsel in Frankrijk kreeg eene andere leer de bovenhand, namelijk dat ieder deelgenoot geacht werd den erflater onmiddellijk te zijn opgevolgd in de hem toebedeelde goederen en nimmer eenig recht gehad te hebben op de goederen, welke aan zijne mede-deelgenooten waren toebedeeld.

In den beginne was het eenige doel, de akte van

scheiding vrijgesteld te krijgen van de heerlijke rechten van »lods et ventes.”

Toen toch aan de vasallen het recht van overdracht was toegekend, ontstond voor den heer een groot bezwaar in eene overdracht bij gedeelten van het heerlijke goed, daar hij daardoor zijn macht versnipperen en zijne waardigheid verminderen zag. Men verbood daarom de verdeeling der goederen. Op dien regel verkreeg men echter eene uitzondering voor de scheiding van erfgoederen.

In het costumiere recht werd tot algemeenen regel aangenomen, dat elke gedeeltelijke overdracht van leenroerig goed verboden was, doch de scheiding tusschen mede-erfgenamen bleef geoorloofd. (1)

Het was dus op fiscaal gebied, dat deze nieuw leer haren oorsprong te danken had en het duurde niet lang of zij vond ook ingang op het terrein van het Burgerlijk recht; »et même, zegt Demolombe t. a. p. blz. 302, il est arrivé, chose remarquable! qu'une fois reçue dans le droit civil, elle finit, après des vicissitudes diverses, par y obtenir une extension que la législation fiscale, à son tour, n'a pas toujours voulu lui reconnaître et que même elle lui refuse, encore aujourd'hui.” De rechtsgeleerden stonden derhalve voor een voldongen feit; dat

(1) W. De Gelder, Woordenboek der Registratie blz. 693,

te verklaren en het op een wetenschappelijken basis te grondvesten bleef hun alleen over.

Wij zien hier dus het eigenaardige verschijnsel, dat reeds de theorie bestond, vóór dat de wetenschap de gronden leveren kon, waarop zij steunde. »L'affranchissement du droit, zoo Champ. en Rig. no. 2664 — a précédé les motifs puisés dans la nature que la doctrine a supposée postérieurement aux partages, afin d'expliquer l'exemption dont ils jouissaient.»

In het eerste zeide men dat de scheiding was eene vervreemding van eene bijzondere soort; etsi omni divisioni insit alienatio, tamen cum ea necessaria sit, nulla addentur laudimia. (Zoo d'Argentré in zijn Traité de Laudimiis § 53.)

Het was dus eene noodzakelijke overdracht. Spoedig waren er, die in de scheiding ook geen overdracht zagen; en reeds in de zestiende eeuw zag men volgens Demolombe het declaratieve karakter der scheiding gehuldigd.

De groote Dumoulin was nog de eenige die aan deze theorie zijn tegenstand bood, doch hij deed niets dan den strijd verlengen, tot eindelijk eenige merkwaardige arresten van 8 Januari 1569, 20 Juli 1571, 15 Mei 1581 en 2 Augustus 1595 de zaak voor goed beslistten, en de scheiding als déclaratif de propriété beschouwden. (1)

(1) Dit beginsel nu werd later in den Code Napoléon

Onder dit systeem was het, dat de wet van 22 frimaire an VII tot stand kwam. Ook zij huldigde hetzelfde beginsel, maar ging daarin niet zoover als het oude recht en de Code Civil, die hetzelfde bekrachtigde, »la résistance du fisc a triomphé là où les intérêts particuliers ont succumbé, et la loi du 22 frimaire an VII n'a pas admis, dans leur entier, les principes consacrés par le Code, et dont les droits seigneuriaux avaient fini par subir l'application." Champ. no. 2664.

Zij beschouwde als déclaratif de propriété les partages purs et simples, en onderwierp ze derhalve aan een vast recht van 3 fr. Geheel anders ging het met de scheiding, wat betreft de overbedeeling.

Overbedeeling beschouwde zij als translatif de propriété en vond hierin steun in het oude fiscale recht, waar de meening van hen, die in de overbedeeling een overdracht zagen, de bovenhand had. Zij toch, die de scheiding als een »alienatio necessaria" beschouwden, wilden geen recht geheven zien op welke wijze de scheiding dan ook plaats had; de anderen daarentegen die van meening waren dat geen recht kon verschuldigd zijn, om de eenvoudige reden dat de scheiding geen vervreemding was, voelden zich toch genoodzaakt als eene overdracht te beschouwen die handeling waarbij een der mede-erfgenamen een grooter

opgenomen in art. 888 en in navolging daarvan in ons Burgerlijk Wetboek herhaald. (art. 1129)

aandeel in de baten ontving als waarop hij aanspraak had, onder verplichting tot uitkeering eener som tot gelijkmaking der aandeelen van de anderen.

En deze laatste redeneering werd dan ook het meest gehuldigd.

»Il y a lieu de croire, zoo Henrion de Pansey bij Champ. en Rig. no. 2671, qu'elle était la plus répandue et consacrée par la jurisprudence de ce temps-là. Il paraît, en effet, que jusques vers le commencement du XVIe siècle, toutes les fois qu'il y avait dans un partage, soulte ou récompense en argent, on estimait cela le prix d'une vente, et que les portions des cohéritiers étant cédées et comme vendues moyennant cette soulte, devaient être assujetties aux droits.»

Zoo onderwierp dan ook het edikt van December 1703 de scheiding met overbedeeling aan het recht van den honderdsten penning; evenzoo de wet van 5—19 December 1790, (1) deze belaste de scheiding »sans soulte ni retour” met een vast recht van 20 sous, terwijl bij overbedeeling een evenredig recht gevorderd werd.

Bij de vaststelling der wet van 22 Frim. an VII heeft men dan ook het oude beginsel behouden en bij art. 69 § V, no. 7 en § VII no. 5 de overbedeeling

(1) Zie omtrent de geschiedenis, van dit edikt en de Wet van 1790 blz. 5 en 7 van dit proefschrift.

aan het recht voor verkoop bepaald, onderworpen. Hieruit volgde nu niet dat de wet de scheiding als een koopcontract beschouwde; neen, door de heffing van een evenredig recht, gelijk aan dat bij verkoop, volgt alleen dat de wetgever op dat punt de scheiding als iets dergelijks, n. l. als een acte translatif de propriété zich voorstelde. Zeer duidelijk lezen wij dit bij Champ. en Rig. no. 2672: «cette dernière disposition (d. i. de 2e alinea van art. 68 § 3, no. 2) n'assimile le partage à la vente que relativement aux taux, c'est-à-dire à l'élévation du droit, qui est également de 4 pCt. Mais la loi ne considère pas, sous les autres rapports, le partage comme une vente; elle ne confond pas ces deux contrats et les tarife séparément, conservant ainsi la distinction de l'ancien droit, qui consiste à reconnaître dans le partage avec soulte une sorte d'aliénation ayant un caractère propre et particulier, *naturam distinctam et propriam*, mais n'étant pas la vente, en différant essentiellement dans la volonté déterminante du contrat et dans l'object qu'on s'y propose, et par conséquent ne devant pas donner ouverture aux droits de lods et ventes.»

Zoo was ook de toestand hier te lande tot de wet van 11 Juli 1882 (Stbl. no. 92).

Door haar werden, zooals wij zagen, de artt. 68 § III, no. 2, 69 § V, no. 7 en 69 § VII, no. 5 ingetrokken en het recht op scheiding vervangen door een recht van

vijftien centen van de honderd gulden, geheven over de waarde van al de verdeelde baten etc.

Door de afschaffing derhalve van het recht op overbe-deeling, beschouwt de wet elke scheiding als *déclaratif* de *propriété*. Wel zijn de akten nu aan een gering evenredig recht onderworpen, hetgeen ons bij den eersten oogopslag aan een *droit de mutation* zou doen denken, doch, zooals later blijken zal is dit recht eenvoudig een *droit d'acte*, hetwelk geheven moet worden op de akte en buiten de akte om geen reden van bestaan heeft.

Hiermede is bovendien den jaren langen strijd geein-digd tusschen de fiscale wetgeving en het Burgerlijk Wetboek, welk laatste blijkens art. 1129 aan de scheiding een declarief karakter toekent. Ofschoon onder de mannen der wetenschap ook hieromtrent geen eenstemmigheid bestaat, en zelfs twee onzer grootste rechtsgeleerden (1) deze meening niet deelen, dunkt het mij echter voor mijn doel onnoodig hierop verder in te gaan.

(1) Diephuis IX 491, sq.
Opzoomer IV ad. art. 1129 blz. 486, sq.

VIJFDE HOOFDSTUK.

Scheiding heeft alleen plaats tusschen mede-eigenaren.

Uit het voorgaande blijkt, dat de scheiding ten doel heeft de onverdeeldheid tusschen mede-eigenaren op te heffen.

Ofschoon de beantwoording der vraag, wie mede-eigenaren zijn, oppervlakkig geen moeilijkheden schijnt op te leveren, is het voor de toepassing der registratiewet van groot belang hier eenigen tijd bij stil te staan.

Het is boven allen twijfel verheven, dat, wil men door de wet als mede-eigenaar worden aangemerkt, men eene zaak met ander in onverdeeldheid moet bezitten. Deze onverdeeldheid kan op verschillende wijze ontstaan, hetzij door wettelijke of testamentaire erfopvolging, hetzij door maat- of vennootschap, hetzij door huwelijksgemeenschap, gezamenlijke aankoop, gezamenlijk legaat etc.; de onverdeeldheid kan dus het gevolg zijn van een vrijwillige handeling der deelgenooten, of haar ontstaan te danken hebben aan de wet of den wil des erflaters.

Voor de verdeling is dus ieder der eigenaars, zooals Opzoomer zegt IV 433, eigenaar van een bepaald, maar natuurlijk onverdeeld gedeelte van het geheel, zoodat zijn eigendom zich uitstrekt over ieder stuk van dat geheel maar alleen voor dat bepaalde ge-

deelte dat hem toekomt, m. a. w. ieder is voor zijn ideëel gedeelte eigenaar van het goed en daarmee van ieder reëel gedeelte er van. Over dat ideëele gedeelte, dat hem alleen en niemand anders toekomt, kan hij dan ook, als de uitsluitende eigenaar er van met volkomen vrijheid beschikken. En verder: »de boedelscheiding is (dus) de handeling, waardoor de gemeenschappelijke eigendom van alle goederen overgaat in den uitsluitenden eigendom van bepaalde goederen.»

Er kan dus van eigenlijk gezegde scheiding eerst dan sprake zijn, waar gemeenschap of mede-eigendom bestaat. Zoo bestaat tusschen den vruchtgebruiker en den blooten eigenaar geen mede-eigendom, om de eenvoudige reden dat beiden niet dezelfde zakelijke rechten hebben. Wel rust beider recht op dezelfde zaak; maar hunne rechten zijn geheel verschillend, onafhankelijk van elkander. De vruchtgebruiker toch heeft geenszins enig recht op den blooten eigendom, noch de bloote eigenaar op het vruchtgebruik; beide bezitten geheel verschillende zaken.

Daarentegen zal er tusschen hen die met elkander het vruchtgebruik hebben van eene geheele of gedeeltelijke nalatenschap eene gemeenschap bestaan, n.l. van vruchtgebruik; de akte, waardoor zij met betrekking tot dat vruchtgebruik hunne rechten regelen, zal mitsdien eene scheiding zijn.

Eveneens bestaat er in tweede en verder huwelijk tusschen den hertrouwd en den nieuwen echtgenoot eene

onverdeeldheid, wanneer zij n.l. in gemeenschap zijn gehuwd. Bij de scheiding der gemeenschap kunnen dus goederen door den hertrouwd en echtgenoot in gemeenschap aangebracht aan den nieuwen echtgenoot worden toebedeeld, al wordt ook het voordeel dat deze laatste geniet door toepassing van art. 236 B. W. tot een vierde of een minder gedeelte des boedels van den hertrouwd en echtgenoot beperkt.

Zoo ook tusschen echtgenooten van het gemeenschaps-goed, al bedraagt de vordering van een der echtgenooten op de gemeenschap ook meer dan de gezamenlijke waarde van het goed der gemeenschap.

Geheel anders is het gesteld met den legataris.

Hij moge al volgens de leer van den Hoogen Raad (1) een zakelijk recht hebben op de hem gelegateerde zaak, mede-erfgenaam is hij niet, derhalve ook geen mede-eigenaar. Wordt hem bij de scheiding het gelegateerde goed toebedeeld, dan is de akte ten aanzien van hem geene scheiding doch eenvoudig afgifte van legaat. Wel zal hij, (zie Vroom no. 687 noot 2 blz. 23) wien een onverdeeld aandeel in een of meer zaken werd gelegateerd, met zijne mede-eigenaren tot scheiding dier zaken kunnen overgaan, maar met de nalatenschap in haar geheel staat hij niet in betrekking.

(1) Arrest v. 19 April 1861 P. W. 3765 en 4 Maart 1881, W. no. 4622, W. N. en R. no. 593, P. W. 4622.

Hoe eenvoudig en duidelijk het ook zijn moge, dat de legataris geen mede-eigenaar is, toch vinden wij bij P. W. 7184 in afwijking met de vroegere beslissingen, medegedeeld bij P. W. 6639 en 6735, de mijns inziens onjuiste meening verkondigd, dat de legataris, wien krachtens art. 965 B. W. het beschikbaar gedeelte der nalatenschap in eigendom wordt afgestaan, door die afgifte mede-eigenaar wordt en mede kan werken tot de boedelscheiding, zoodat op de akte, die een en ander constateert, niet het recht van afgifte ad f 1.20, maar het recht van 3/20 pCt. over de waarde van al de verdeelde baten verschuldigd is.

Ook de Heer H. M. J. Wattel in zijn opstel: »De making in vruchtgebruik» (1) verkondigt dit gevoelen.

»Immers, zoo lezen wij daar blz. 137, welk is het rechtsgevolg der keuze, door den legitimaris uitgebracht? Dat de legataris, die een persoonlijk recht had om afgifte van het legaat te vragen, mede-erfgenaar der nalatenschap wordt, mede-erfgenaar ex-testamento, die een evenredig deel uit de nalatenschap in eigendom verkrijgt, en die, zoo noodig, de actie tot boedelscheiding kan instellen.

Het rechtsgevolg der keuze van den legitimaris kan men noemen de wettelijke conversie. Het

(1) Tijdschrift van Notarissen Deel VI afl. 1 en 2 blz. 122 sq.

vruchtgebruik, het legaat, wordt geconverteerd in eigendom, in eene erfstelling.”

Het is mij niet mogen gelukken deze redeneering, hoe schoon zij ook klinken moge, te begrijpen.

Den heer Wattel laat ik deze plotselinge verandering van vruchtgebruik of legaat in eigendom eene »wettelijke conversie” noemen; eene conversie moge het zijn, maar eene wettelijke, m. a. w. op de wet steunende, geenszins.

Geen enkele bepaling toch der wet geeft mij den minsten steun om zulk eene conversie tot stand te brengen. De beschikking, zoo als zij door den erflater is gemaakt, is een legaat en zal dat steeds blijven; een daad van den erfgenaam kan hierin geen verandering brengen. Of kan de erfgenaam eene beschikking der erfaters welke deze wenschte dat een legaat zou zijn, in eene erfstelling converteeren? De wet geeft ons hiertoe geen bevoegdheid.

De aard der beschikking wordt, mijns inziens, door de keuze van den legitimaris niet veranderd: wat legaat is, blijft legaat.

Alleen het voorwerp der beschikking ondergaat eene verandering. Het is alsof de erflater bij testament b.v. eene beschikking had gemaakt als volgt: ik legateer aan X het vruchtgebruik mijner nalatenschap, doch zoo mijne erfgenamen het verkiezen kunnen zij hem het beschikbaar gedeelte in eigendom afstaan.

Nu is het volgens de wet niet noodig erfgenamen zulk

eene keuze toe te kennen: die keuze komt hen, volgens art. 965 ipso jure toe, onafhankelijk van den wil des erflaters.

Evenmin als in het eerste geval, door eene uitdrukkelijke bepaling der erflaters, waarbij den erfgenamen de meergenoemde keuze was toegestaan, de legataris na de keuze erfgenaam zou worden, nog minder zal dit geschieden, zoo de erfgenamen de keuze doen, hun in art. 965 B. W. toegekend, en den legataris het beschikbaar gedeelte in eigendom afstaan.

Zeer duidelijk en overtuigend is de bestrijding door Mr. A. J. B. Rijke (1) waar hij het artikel van den Heer Wattel aan eene critiek onderwerpt.

»Deze voorstelling, zoo lezen wij daar blz. 163, hoe eenvoudig ze ook zij, moge, oppervlakkig beschouwd, waar schijnen, m. i. mist zij echter bij nader inzien grond van waarheid.

Wij kennen twee klassen van erfgenamen. Erfgenaam bij versterf, de wettige en natuurlijke bloedverwanten, en de echtgenoot: onder dezen is bedoelde persoon niet te rangschikken. En testamentaire erfgenamen, personen te wier behoefte de erflater eene erfstelling, het geheel of een evenredig gedeelte zijner nalatenschap, gemaakt heeft: onder dezen behoort hij, wien de erflater met eene

(1) Tijdschrift v. Notarissen VII blz. 162 e. v.

bijzondere beschikking, een legaat, bedacht heeft evenmin en dat het vruchtgebruik, zelfs van de geheele nalatenschap, een legaat en niet eene erfstelling is, wordt uitdrukkelijk met evenveel woorden in art. 1004 B. W. geleerd.

Men moge haar niet onaardig vinden de voorstelling, van den heer Wattel, dat het vruchtgebruik geconverteerd wordt in eigendom, — zeer zuiver is die voorstelling niet; en volkomen onjuist is wat hij er in één adem aan toevoegt, dat het legaat geconverteerd wordt in eene erfstelling. Vruchtgebruik en eigendom toch staan niet tegenover elkander evenals legaat en erfstelling; is eene testamentaire beschikking in vruchtgebruik steeds een legaat, eene beschikking in eigendom is daarom nog niet steeds eene erfstelling.

De bij testament benoemde personen ontleenen hun recht aan den erflater, niet aan den erfgenaam, en dat recht wordt bepaald door den aard der beschikking. Eene latere, al is het ook eene door de wet veroorloofde, daad van den erfgenaam kan den door den erflater als legataris ingestelden persoon niet maken tot erfgenaam, met de rechten en verplichtingen aan het erfgenaamschap verbonden, kan den aard der beschikking geenszins veranderen.

De beschikking in vruchtgebruik is, het lijdt geen twijfel, steeds een legaat, eene beschikking onder bijzonderen titel. Dat door de keuze van den legitimaris het legaat eene erfstelling, de beschikking onder bijzon-

deren titel eensklaps eene onder algemeenen titel zoude worden; dat deze afstand de natuur, het wezen, de gevolgen van deze beschikking zoude veranderen, is eene vooronderstelling waartoe de wet geen de minste aanleiding geeft. 't Is de wil van den testateur, van den overledene, die ons legataris of erfgenaam maakt; niet de wil van den levende, van den legitimaris, die ons de hoedanigheid van legataris of erfgenaam geeft. Men wordt niet opvolger onder algemeenen titel door den wil van den erfgenaam, zelfs niet zoo deze het recht heeft ons den eigendom van het beschikbaar gedeelte aftestaan; de testateur heeft ons gemaakt opvolger onder bijzonderen titel, de erfgenaam kan ons geen opvolger onder algemeenen titel maken."

En een weinig verder: »'t Is waar de legitimaris voert de beschikking met betrekking tot wat gemaakt is, niet uit, maar daaruit volgt geenszins, dat de beschikking nu vervangen is door eene andere, in aard en gevolgen hemelsbreed met deze verschillende. Niet zoozeer de beschikking als zoodanig wordt vervangen, niet de beschikking verandert van aard, maar datgene waarover beschikt is: het vruchtgebruik wordt vervangen door eigendom. Niet de aard van de beschikking, het legaat, maar de aard van het gelegateerde ondergaat verandering.

De wil van den overledene is vastgesteld door 't testament, en die wil kan door den erfgenaam niet verder veranderd worden dan de wet toestaat." (blz. 165.)

Mij dunkt, tegen deze redeneering valt niets te zeggen.
— Zoo was dan ook de leer van het bestuur der registratie blijkens P. W. 6639 en 6735 in dienzelfden geest.

De landsadvokaten over deze zaak geraadpleegd, gaven bij hun advies van 8 Juni 1875 no. 883. F. 15 het volgende te kennen:

Legaten, die het beloop van het wettelijke erfdeel te boven gaan, moeten, op de vordering der legitimarissen, worden verminderd of ingekort; maar de aard van het legaat ondergaat daardoor geen verandering; de legataris blijft in weerwil van de inkorting, legataris en wordt geen erfgenaam.

Deze beginselen gelden voor alle legaten, ook voor die van lijfrenten en andere periodieke uitkeeringen. Het eenige verschil is, dat de bijzondere aard dezer legaten ook eene bijzondere wijze van vermindering of inkorting noodzakelijk maakte. Dat is geschied bij art. 965. De legataris verkrijgt daardoor indien de legitimarissen dit verlangen als legaat in eens eene zekere geldsom, in de plaats van de jaarlijksche uitkeering, hem bij testament besproken. Maar ook hij wordt daardoor geen mede-erfgenaam, maar hij blijft legataris.

Evenzoo oordeelen zij in hun advies van 30 Juni 1875 No. 889 F. 19; wij lezen daar onder meer, »al wilde men overigens toegeven, dat er naar de enkele letter (ook) van ons art. 965 iets zou te zeggen zijn voor de leer, dat de legataris het recht verkrijgt op een onver-

deeld aandeel in de goederen der nalatenschap, of, zooals Demolombe (1) het noemt, op eene »quote-part de l'universalité héréditaire déterminable par le partage», dan blijven wij echter gelooven, om de redenen in ons vorig advies aangevoerd, dat dit nooit de bedoeling der wet kan zijn geweest. Bovendien, zal zoo iets bij ons waar zijn, dan moet ook de legataris mede-erfgenaam worden, en daartoe zou dunkt ons, eene uitdrukkelijke wetsbepaling noodig zijn, die er echter niet is; en wij vinden zelfs in art. 965 niets, waardoor eene zoodanige opvatting zou gewettigd worden. Integendeel, gelijk wij reeds opmerkten, dat artikel spreekt van legatarissen en niet van mede-erfgenamen.

Bij het advies van 3 December 1875 No. 908 F. 27, — dit was dus de derde maal, dat zij over deze zaak geraadpleegd werden — hebben zij hun meening gehandhaafd, met verwijzing naar hunne beide vorige adviezen. Ook nu wederom zeiden zij, dat de strekking van art. 965 B. W. niet was, om den legataris deelgenoot in den boedel te maken; hij moet zich tevreden stellen met eene uitkeering in geld of goederen tot een bedrag overeenkomende met het beschikbaar gedeelte.

Bij vergelijking der beslissingen van P. W. 6639 en 6735 blijkt terstond een niet onbelangrijk verschilpunt.

(1) Demolombe; Cours de Code Napoléon XIX no. 458,

Volgeus P. W. 6639 heeft de legataris, na de keuze van den legitimaris recht op een zekere geldsom ten beloope van het beschikbaar gedeelte; volgens P. W. 6735 op eene uitkeering in geld of in goederen.

Deze beide beslissingen zijn op dit punt overeenstemmend, dat de legataris van het vruchtgebruik in ieder geval legataris blijft; hoe echter de voldoening van het legaat geschieden moet, hierin wijken zij nog al aanmerkelijk van elkander af.

Zoo zien wij dan ook bij P. W. 6735 vermeld: daaruit (uit het feit dat het recht van den legataris geen verandering ondergaat) volgt dus niet, dat de legitimarissen de legaten of giften niet mogen kwijten met goederen of effecten uit den boedel, indien zij daaraan de voorkeur geven boven eene uitkeering in geld. Eene zoodanige beperking van hun recht zoude ook niet wel zijn overeen te brengen met den inhoud van art. 965." En de landsadvocaten, ziende dat zij door dit advies in strijd kwamen met hun vorig advies van 8 Juni 1875, gaven ter adstrueering hunner meening niets anders te kennen dat het volgende: »wanneer wij in onze vorige adviezen spraken van eene bepaalde geldsom, dan geschiedde dat alleen, omdat wij meenden, dat het gebruik in de meeste gevallen medebracht de legatarissen of de begiftigden op deze wijze te voldoen."

Dat zulk eene beweegreden ter motiveering van hun

advies zoo goed als geen beteekenis heeft, zal mij ieder gereedelijk toestemmen. Bovendien, wat het gebruik medebrengt en wat gewoonlijk geschiedt, kan niet tot uitlegging eener wetsbepaling dienen; het is de zaak, wat de wet wil en hoe zij moet worden toegepast.

De beslissing van P. W. 6735 is mijns inziens dan ook geheel onjuist; ik zoude voor de juiste toepassing der wet liever P. W. 6639 willen volgen. De legataris verkrijgt volgens mijne bescheiden meening door den afstand van den legitimaris niets anders dan recht op eene geldsom, eene waarde in vollen eigendom ten beloope van het beschikbaar gedeelte.

Ik ben het dan ook geheel eens met Mr. Rijke waar hij zegt: (1) »op de akte, waarbij aan den legataris het legaat, in casu de eigendom van het beschikbare gedeelte wordt afgegeven, zal slechts het gewone recht van f 1.20 op akten van afgifte van legaat verschuldigd zijn, tenzij ter voldoening van de hem toekomende waarde hem goederen hetzij uit den boedel, hetzij van den erfgenaam zelf — want zoo min op de eerste als op de tweede heeft hij recht — worden afgegeven; in welk geval op die akte zal geheven worden het recht van overdracht, om reden de akte dan niet meer valt onder de »délivrances de legs pures et simples”.

(39) Tijdschrift v. Notarissen VII blz. 169 en 170.

Waarin vindt deze meening haar grond?

Eenvoudig hierin, dat de legataris, wien het beschikbaar gedeelte wordt afgestaan, blijkens art. 968 B. W. geen recht heeft op de nalatenschap, maar op een waarde, berekend over de goederen, welke zich in de nalatenschap bevinden, en de door den erflater tijdens zijn leven weggeschonken goederen.

Wil men toch het beschikbaar gedeelte bepalen, dan moeten zoowel de aanwezige als de weggeschonken goederen des erflaters in eene geldswaarde worden omgezet en van het dan verkregen bedrag de schulden worden afgetrokken.

Bovendien, welk is het recht van den legataris? Gesteld, het beschikbaar gedeelte bedraagt, na berekening volgens art. 968, f 30.000. Kan nu de legataris de erfgenamen aanspreken en van hen vorderen b. v. eenige onroerende goederen uit de nalatenschap tot een bedrag van f 30.000? Geenszins, hem is geen bepaalde zaak gelegateerd; hij heeft geen recht op eenig goed uit de nalatenschap. Zijn recht bestaat slechts hierin, dat hij de erfgenamen, des noodts in rechten, dwingen kan tot afgifte van f 30.000, die hem in geld moeten worden uitgekeerd als de waardemeter in het maatschappelijk verkeer.

En van den anderen kant, wat zouden de gevolgen zijn, zoo de legataris zich moest tevreden stellen met een uitkeering in goederen? Zou het dan den erfgenamen vrij staan den legataris toe te stoppen wat zij wilden?

De boedel kan misschien een oude schilderij bevatten, door kunstkenners geschat op groote waarde, zelfs op eene waarde van f 30.000. De erfgenamen zijn echter geen liefhebbers van zulke oude kunst. Zij vinden nu een gereed middel om zich op zeer behendige wijze daarvan te ontdoen. Wij zullen het den legataris in eigendom afstaan, zoo zeggen zij. Hij heeft recht op f 30.000; het schilderij bezit die waarde; daarmede moet hij dus tevreden zijn.

Of zou men het recht van keuze aan den legataris moeten toekennen? Dit zal wel niemand willen beweren. En : tertium non datur.

Worden derhalve den legataris in plaats van eene geldsom, goederen des boedels, hetzij effecten, hetzij lichamelijk roerend of onroerend goed, ter voldoening van zijn legaat afgestaan (1), dan zal op de akte, waarbij zulks plaats heeft, niet het recht van f 1.20 wegens afgifte van legaat, maar het recht op inbetalinggeving verschuldigd zijn (2 pCt.).

Wij komen nu tot P. W. 7184, eene beslissing die ons nog verder brengt van den rechten weg.

Iemand, onder de werking van het Wetboek Napoleon in gemeenschap van goederen gehuwd, liet tot erfgenamen na de zes uit zijn huwelijk geboren kinderen en had bij testament aan zijne weduwe het vruchtgebruik zijner nalatenschap gelegateerd.

(1) Dit zal dan met zijn wil moeten geschieden, zie art. 1425 B. W.

De nalatenschap bestond uit eene hofstede.

Bij notarieele akte van den 31sten Maart 1885 verklaarden de kinderen, dat zij besloten hadden, om aan hunne moeder, die bij de akte tegenwoordig was, in plaats van het haar gelegateerde vruchtgebruik, het beschikbaar gedeelte der nalatenschap, zijnde $\frac{1}{4}$ gedeelte, in eigendom af te staan. Voorts verklaarden partijen, dat tot de bedoelde hofstede *alzo* thans gerechtigd waren de weduwe voor $\frac{1}{4}$ gedeelte enz.

De redeneering van het Bestuur is de volgende: »Uit den samenhang van hetgeen in de akte verklaard is en uit het gebruik van het woord »alzo» mag worden afgeleid, dat aan de weduwe $\frac{1}{4}$ in de verdeelde hofstede toekwam, omdat haar het beschikbaar gedeelte was afgestaan.

De legitimarissen hadden dus aan de weduwe in voldoening van haar legaat een onverdeeld $\frac{1}{4}$ uitgekeerd. Zoodanige toepassing van art. 965 B. W. schijnt alleszins geoorloofd, vermits er geene enkele reden denkbaar is, om aan te nemen, dat de legitimarissen wel bevoegd zouden zijn, in voldoening van het legaat van het vruchtgebruik eener nalatenschap, goederen dier nalatenschap voor het geheel af te geven, maar de bevoegdheid zouden missen, om een evenredig gedeelte in goederen dier nalatenschap af te staan.

De weduwe werd dus door de afgifte van het aan

haar gemaakte legaat mede-eigenaresse (1) in de te verdeelen hofstede en kon alzoo tot de verdeeling daarvan medewerken”.

Het is opmerkelijk, dat hier het onnoozel woordje »alzoo” vermag wat (zoo als wij boven aantoonde) noch aan de erfgenamen noch aan de wet wordt toegestaan. Ik zou hier met den Heer Vroom (2) willen vragen: »en hoe, als nu het woordje »alzoo” eens niet uit de pen van den steller der akte gevloeid was”.

De verklaring van de legitimarissen »dat in de bedoelde hofstede *alzoo* thans gerechtigd waren: de weduwe voor 1/4 gedeelte etc.” maakt dus de legatarisse mede-eigenaresse der hofstede, converteert (3) haar recht in mede-eigendom. Een zonderling rechtsgevolg voorwaar!

Het Bestuur vindt ook geen reden denkbaar, waarom de legitimarissen wel goederen der nalatenschap voor het geheel, en niet een evenredig gedeelte zouden kunnen afstaan. Maar, zoo als wij zagen, zij kunnen noch het een, noch het ander; de legataris heeft geen recht op de goederen des boedels, zijn recht bepaalt zich tot eene zekere waarde.

(1) Door mij gecursiveerd.

(2) De wetgeving op de Registratie 3e dr. I no. 687 bladz. 24.

(3) De uitdrukking van den Heer Wattel.

Wil men de leer van het Bestuur verklaren en den legataris mede-eigenaar noemen van een onverdeeld aandeel, dan moet men ook aannemen dat de legataris door den afstand van den legitimaris mede-erfgenaam wordt; de titel van mede-eigendom zal dan zijn erfgenaamschap.

Toch zijn de heeren Vroom in zijn handboek: de Wetgeving op de Registratie II No. 687 en de redacteur v/h Weekblad van Notarisambt en Registratie (H. W. J. Sannes) (44) van meening, dat zoo de erfgenamen gebruik maken van het recht hun bij art. 965 B. W. toegekend, de vruchtgebruiker wel degelijk mede-eigenaar is.

De Heer Vroom zegt: »dit vloeit m. i. uit de gedane keuze noodwendig voort: door deze wordt het beschikbaar gedeelte — een evenredig gedeelte, hetzij dan in het actief of in het zuiver saldo — afgestaan en is men met anderen in een boedel gerechtigd, dan staat men met die anderen in zooverre gelijk dat men vragen kan door scheiding te zien uitwijzen welke goederen in zijn deel vallen.»

Het foutieve dezer redeneering springt terstond in het oog. Het beschikbaar gedeelte is niet, »een evenredig gedeelte, hetzij in het actief of in het zuiver saldo,»

(44) Zie No. 911,

maar eene zekere waarde in geld uitgedrukt, berekend over de door den erflater nagelaten en tijdens zijn leven weggeschonken goederen, verminderd met de legitieme portie der legitimarissen. Eene uitwijzing, welke goederen in zijn deel vallen, komt dus allerminst te pas.

En, wat een beroep op het arrest van den Hoogen Raad van 4 Maart 1881 hier kan uitwerken, is mij evenmin duidelijk. Daardoor werd alleen beslist, dat de legataris een zakelijk recht heeft op, derhalve eigenaar is van de hem zuiver, en onvoorwaardelijk gelegateerde bepaalde zaak. Dat hier echter in ons geval geen sprake is van een legaat van eene bepaalde zaak, daarover dunkt mij kan geen twijfel bestaan.

Verder werd bij genoemd arrest aangenomen, dat ten *aanzien van het vruchtgebruik* onverdeeldheid bestaat tusschen den *vruchtgebruiker van de helft* der nalatenschap en den erfgenaam. Ook dit gedeelte van het arrest kan hier geenszins toepassing vinden.

Komen wij na al het voorgaande tot een resumé, dan kan dit in het volgende worden samengevat:

Scheiding (*sit venia verbo*) tusschen den legataris en legitimaris kan nooit zijn scheiding tusschen mede-eigenaren. Op de akte waardoor zoodanige scheiding tot stand komt, is het recht van verkoop volgens art. 7 al 3 verschuldigd, daar de mede-eigendom nooit behoorlijk kan worden aangetoond. De legataris heeft recht op eene bepaalde waarde in geld uitgedrukt. Op de goederen van

den boedel heeft hij geen aanspraak. Worden hem deze ter voldoening van zijn legaat uitgekeerd dan moet het recht van inbetalinggeving geheven worden.

De beslissing van P. W. 6639 is derhalve, m. i. de juiste, al leggen wij ons gaarne bij de andere neer, als vrijgevig voor de belastingschuldigen.

ZESDE HOOFDSTUK.

Het Scheidingsrecht is een »droit d'acte».

Artikel 7 al. 2.

§ 1. Een der grondbeginselen der registratiewet is dat zij, behalve de verdeeling in vaste en evenredige rechten de rechten onderscheidt in: rechten op akten (droits d'actes) en rechten op overgangen (droits de mutation).

Wij zien hierin dus, hoe de vroegere rechten van contrôle en van den hondersten penning vereenigd zijn in de frimairewet; het eerste, het recht van contrôle, zien wij vertegenwoordigd door het droit d'acte, de eigenlijke registratie-belasting; het tweede door het droit de mutation, drukkende op alle overgangen in eigendom, vruchtgebruik of genot (toute transmission de propriété, d'usufruit ou de jouissance, art. 4).

Het droit d'acte is een belasting, drukkende op de akte; het kan derhalve niet buiten de akte om of zonder akte geheven worden. De grondslag der heffing ligt in den titel, welken partijen door de akte verkrijgen.

Deontvanger, wien de akte ter registratie wordt aangeboden, moet zich dus aan de akte houden; hij moet die nemen zoo als zij daar ligt, en tot de bepaling der belasting mag hij niet buiten haren inhoud gaan.

Het droit de mutation daarentegen is verschuldigd op de overeenkomst van overdracht, onverschillig of daarvan een akte is opgemaakt, ja dan neen. Het kan door den ontvanger worden ingevorderd, zoodra hij volgens de wet aantoon, dat er eene overgang heeft plaats gehad. (Zie art. 12 der wet v. 22 frim VII, art. 4 der wet van 27 Ventôse IX en art. 1 der wet v. 16 Juni 1832).

Niet de akte is de grondslag der heffing, maar de overeenkomst.

Onder welke der beide groepen het scheidingsrecht behoort, valt niet moeilijk aan te wijzen. Werd al tijdens de frimairewet de scheiding nu eens als déclaratif, dan als translatif de propriété beschouwd en dientengevolge aan vast of evenredig recht onderworpen, sedert de wet van 11 Juli 1882 haar een zuiver declaratief karakter heeft toegekend, is van mutatierecht geen sprake meer, al belast die wet de scheiding ook met evenredig recht van 3/20 pCt.

Het was misschien ten gevolge der heffing van dit evenredig recht, dat, blijkens P. W. 6814, sommigen meenden, dat dit recht noch een droit d'acte, noch een droit de mutation was, maar niets anders zou wezen dan een formaliteitsrecht; eene meening, die én volgens het bestuur der registratie én volgens de leer der schrijvers op geen deugdelijke gronden steunen kon. Immers de wet van frimaire kent geen andere rechten dan het droit

d'acte en het droit de mutation; en de wet van 1882 evenals de andere wijzigingswetten moeten bij hare uitlegging in verband worden gebracht met de frimairewet, die, hoe ook gewijzigd, nog steeds de fundamenteele wet gebleven is. Bovendien, de wet spreekt zelf in art. 7 van »akten», in art. 11 van »verklaringen van scheiding.»

Dat het scheidingsrecht geen mutatierecht is, behoeft bij zulk eene uitdrukkelijke bepaling der wet zelve geen nader betoog; het moet derhalve gerangschikt worden onder »recht op akten.»

Maar nu doet zich de niet onbelangrijke vraag voor, of op akten van scheiding in het buitenland opgemaakt, b.v. in België en waarbij goederen in België, en goederen in Nederland gelegen verdeeld worden, zoo die akten hier te lande aan registratie onderworpen zijn, het recht van 3/20 pCt., bij art. 7 der wet van 11 Juli 1882 (Stbl. 92) bepaald, enkel over de waarde der in Nederland gelegen onroerende goederen, dan wel over de waarde van al de verdeelde zaken verschuldigd is.

En het antwoord dunkt mij kan niet anders dan in laatstgemelden zin luiden, in overeenstemming met de beslissingen van het bestuur der Registratie, medege-deeld in P. W. 6814 en 7104.

De gronden, waarop men een tegenovergestelde meening ingang wenscht te doen vinden, hebben wij hier boven mede gedeeld. Bij P. W. 6814 toch was beslist, dat, aangezien het scheidingsrecht een droit d'acte is, het der-

halve geheven moest worden zooveel over de binnen- als buitenlandsche goederen.

Tegen deze beslissing, zoo lezen wij P. W. 7104, werden van verschillende zijden bezwaren ingebracht. Deze bezwaren komen hierop neer, dat de druk van het bedoelde recht voor de buitenlandsche scheidingen al te zwaar is, wanneer het geheven wordt over al de verdeelde zaken; dat als een gevolg daarvan de buitenlandsche akten van scheiding ongeregistreerd blijven, en dus ook niet in de hypotheekregisters overgeschreven worden; voorts dat de bedoeling van genoemd wetsartikel niet kan zijn om ook de buitenlandsche onroerende goederen en waarden te belasten, daar dit in strijd zou zijn met den aard der registratiebelasting, die de mutatiën in den vreemde van vreemde goederen niet treft.

Men ziet het, men beschouwde het scheidingsrecht nog steeds als een droit de mutation en daarom beriep men zich op de adviezen van den Franschen Staatsraad van 10 Brumaire jaar XIV en van 12 December 1806, een beroep dat geenszins kon gewettigd worden. Deze adviezen toch missen hier alle toepasselijkheid.

Het eerste gaf een antwoord op de vraag, of het registratierecht ook geheven kon worden op buitenlandsche akten, houdende overgang in eigendom of vruchtgebruik van vaste goederen buitenlands of in de overzeesche bezittingen gelegen. Het heeft dus betrekking op het

mutatierecht, terwijl het scheidingsrecht als zoodanig niet kan worden aangemerkt.

Ook het advies van December 1806 betrof slechts speciale gevallen en er bestaat, volgens het bestuur, geen grond om de vrijgevege uitbreiding, die bij dit advies aan het voormelde advies van Brumaire XIV is gegeven, uit te strekken tot gevallen, die bij het advies van 1806 niet bepaald zijn opgenoemd.

Als gevolg van het eens vooropgestelde beginsel was nu door het bestuur, bij dezelfde beslissing van P. W. 6814 aangenomen dat, aangezien het scheidingsrecht een droit d'acte is, artikel 11 der wet van 11 Juli 1882 zoowel op de binnenlands als op de buitenlands verleden akten van scheiding van toepassing is.

Genoemd artikel nu wil de akten, welke ten aanzien van in het gemeen bezeten baten de verklaring der mede-eigenaren bevatten, dat daarvan de verdeeling heeft plaats gehad, zonder opgaaf van al de verdeelde zaken, van hare waarde en van de wijze van verdeeling, nochtans als akten van scheiding aangemerkt zien.

Volgens deze beslissing was derhalve de ontvanger bevoegd, indien hem uittreksels uit buitenlandsche akten van scheiding ter registratie werden aangeboden, het recht te heffen niet alleen over de waarde der in de akte als verdeeld vermelde zaken, maar over al de verdeelde baten, ook al werden deze in de akte niet genoemd.

Groot waren de bezwaren, welke zoowel op praktisch als theoretisch gebied tegen deze beslissing bestonden.

Het onvermijdelijk gevolg toch was, dat partijen, die b. v. in België reeds eenmaal het registratierecht betaald hadden, een middel zochten om aan de handen van den Nederlandschen fiscus te ontkomen en dit middel niet vindende hare akten ongeregistreerd lieten en derhalve ook niet in det hypotheekregisters deden overschrijven. Bovendien, was het niet eene zeer gewaagde stelling het uittreksel uit eene buitenlandsche akte van scheiding met eene verklaring van scheiding in den geest van art. 11 gelijk te stellen? (zie W. N. en R, No. 784.) De wet wil als verklaringen van scheiding beschouwd hebben, die akten waarbij de mede-eigenaren, zooals Vroom no.744 zegt, bloot verklaren den boedel verdeeld te hebben, maar in het midden laten — geheel of voor een gedeelte — welke zaken verdeeld zijn en aan wie zij werden toebedeeld; of die waarbij enkele zaken worden toebedeeld en bovendien blijkt dat de onverdeeldheid van andere heeft opgehouden.

En nu zal ieder met den heer Vroom moeten instemmen, dat een verklaring b. v. als deze: »uit de nalatenschap is aan A het huis te voor f 8000.— toebedeeld», niet als een verklaring van scheiding in den geest van art. 11 kan worden aangemerkt, daar toch hieruit niet blijkt dat voor de andere zaken de onverdeeldheid heeft opgehouden.

Wat de buitenlandsche akte van scheiding betreft, wanneer een uittreksel dier akte hier te lande ter registratie wordt aangeboden, dan zal dat uittreksel waarschijnlijk niet meer bevatten dan een aanduiding dier onroerende goederen, waarvoor de akte hier te lande dienen moet. Blijkt dus uit zoodanig uittreksel niet dat nog meerdere zaken een onderwerp der scheiding hebben uitgemaakt, dan bestaat er niet de minste reden hierop art. 11 van toepassing te verklaren.

Het bleek dan ook weldra, dat het bestuur met zijne eigene beslissing niet zeer was ingenomen. Bij meergemeld P. W. 7104 heeft het de beslissing van P. W. 6814 op dit punt gewijzigd, ter motiveering hiervan het volgende aanvoerende: »bij nadere overweging is het voorgekomen dat de meergenoemde beslissing op dit punt niet juist is en dat genoemd artikel 11 ten onrechte op uittreksels uit buitenslands verleden akte van scheiding van toepassing is geacht. Blijkens de bewoordingen van het artikel kunnen onder verklaringen van scheiding alleen die akten worden begrepen, welke de verklaring bevatten, dat de in het gemeen bezeten baten verdeeld zijn, zonder opgaaf van al de verdeelde baten, van hare waarde en van de wijze van verdeeling. Tot die akten behooren de uittreksels uit in het buitenland verleden akten van scheiding niet, althans wanneer zij zoodanige verklaring niet bevatten. Zij behooren, wanneer zij buitenlandsche boedels betreffen als buitenlandsche akten

geregistreerd te worden tegen betaling van een recht van $\frac{3}{20}$ pCt. over de waarde der zaken welke in het extract zijn omschreven.

De bedoelde uittreksels, al hebben zij ook al de vormen van authentieke akten, staan ingevolge art. 23 der frimairewet gelijk met onderhandsche akten; de heffing van het recht van registratie behoort dus te geschieden over de waarden die in het ter registratie aangeboden uittreksel voorkomen." (1)

Moeten buitenlandsche authentieke akten van scheiding hier te lande worden overgeschreven, dan staat het partijen vrij een afschrift of uittreksel ter registratie aan te bieden. (vgl. P. W. 4438 en 6209).

De ontvanger zal dan het recht heffen over de waarde in het afschrift of uittreksel uitgedrukt.

Is dus de overschrijving slechts noodig voor enkele in Nederland gelegen onroerende goederen, dan is het ter besparing van noodelooze kosten de partijen aan te raden, slechts een uittreksel der oorspronkelijke scheidingsakte te laten registreeren, daar, zooals wij boven zagen, het recht alsdan alleen verschuldigd is over de in het extract vermelde baten.

§ II. Artikel 7 al. 2 schrijft bij akten van scheiding de heffing van $\frac{3}{20}$ pCt. voor over de waarde van al de ver-

(1) Wattel en Meiners »Zestig Jaren" II 512.

deelde baten, daaronder begrepen zoowel de bij de verdeling verrekende schuldvorderingen der verdeelde boedels ten laste van deelgerechtigden als de bedragen, waarvan ter zake van genoten schenkingen onder de levenden inbreng is geschied op eene der wijze bedoeld in de artikelen 1138 tot en met 1141 van het Burgerlijk Wetboek.

Voor de berekening van het registratierecht op akten van scheiding komt alleen in aanmerking datgene wat werkelijk verdeeld is.

B. v. eene nalatenschap bedraagt f 50.000. Hierin zijn vijf erfgenamen gerechtigd ieder voor een gelijk gedeelte, of f 10.000. Zij gaan nu over tot gedeeltelijke scheiding, b. v. van de halve nalatenschap zoo dat aan ieder f 5000 wordt toebedeeld.

Ten aanzien van f 25.000 heeft dan de onverdeeldheid opgehouden, over die f 25.000 wordt dan scheidingsrecht geheven; de overige f 25.000 bezitten zij nog in het gemeen, en van scheidingsrecht kan hierbij geen sprake zijn.

Men moet dus met Vroom No. 695 onder de verdeelde baten verstaan: »die zaken, die vermogensbestanddeelen, waaromtrent vóór de scheiding tusschen de deelgenooten onverdeeldheid bestond en waarvan de onverdeeldheid blijkens de akte door verdeling heeft opgehouden.»

Onder de verdeelde baten kunnen ook niet gerekend worden die, welke buiten verdeling blijven tot afdoening

van boedelschulden. Ten aanzien van deze heeft er geen scheiding plaats.

Niet onbelangrijk is de vraag of tot de »verdeelde baten” ook moeten gerekend worden de sommen, die uit den boedel zijn of worden betaald wegens successierechten en bij de scheiding slechts in de massa worden opgenomen ter berekening van het aandeel der deelgenooten.

Worden zij in natura ingebracht (hetgeen zelden of nooit gebeuren zal), dan bestaat er geen twijfel of het scheidingsrecht is ook daarover verschuldigd.

Hoe echter, wanneer zij slechts fictief zijn opgenomen?

Men moet, om deze vraag te beantwoorden, de volgende drie gevallen wel uit elkander houden :

1o. De erfgenamen zijn allen een gelijk bedrag in de successierechten verschuldigd, en houden een som des boedels buiten verdeling om deze rechten te betalen.

2o. De erfgenamen verklaren in de akte van scheiding dat eene bepaalde som, uit den boedel genomen, gestrekt heeft tot voldoening der successierechten.

3o. De erfgenamen nemen eene som uit den boedel tot betaling der successierechten, doch het door ieder te betalen percentage is verschillend.

Dat in het eerste geval van het heffen van scheidingsrecht geen sprake is, schijnt mij boven bedenking. De erfgenamen laten een gedeelte van den boedel onverdeeld, derhalve heeft er ten aanzien van die baten geen schei-

ding plaats, houdt de overdeeldheid niet door de scheiding op.

In het tweede geval is het wel niet duidelijk dat er gescheiden is, doch eene dergelijke verklaring valt onder artikel 11 der wet van 1882, dat zoodanige verklaringen voor de toepassing der wet als akten van scheiding wil hebben aangemerkt.

Het derde geval levert echter meerdere moeilijkheden op.

Voldoet b.v. een der erfgenamen de verschuldigde successierechten met gelden van den boedel, dan wordt hij daardoor schuldenaar en maakt hij daardoor zijne erfgenamen, ieder voor hun aandeel, in de te betalen successierèchten eveneens schuldenaren des boedels. Er ontstaat dan ten hunnen laste een schuldvordering ten behoeve des boedels, die bij de scheiding moet verrekend worden, hetgeen noodzakelijk is om het aandeel der verschillende deelgenooten in de baten te kunnen bepalen. Over deze verrekende schuldvorderingen zal dus ook het scheidingsrecht moeten geheven worden.

Deze redeneering schijnt echter bij weinige schrijvers instemming te vinden (1). Toch komt zij mij niet onjuist voor.

Men ziet, mijns inziens, te veel over het hoofd, dat

(1) Zie pro & contra W. R. & R. Nos. 883, 885, 887, 910, 1017, 1028, 1031, 1093, 1096, 1107 en 1110.

zoodanige schulden als successierechten schulden der erfgenamen zijn en niet van den boedel.

Worden nu deze schulden uit den boedel betaald, dan is het geheel in overeenstemming met art. 7 ook daarover scheidingsrecht te heffen; het recht toch wordt niet alleen berekend over de werkelijk verdeelde baten, maar ook over de bij de verdeeling verrekende schuldvorderingen der verdeelde boedels ten laste van deelgerechtigden.

Verrekening van successierechten toch valt daar onder, als zijnde eene schuldvordering van den boedel ten laste der erfgenamen.

Wanneer echter de erflater bij testament heeft bepaald, dat de van zijne nalatenschap verschuldigde rechten vóór de verdeeling, als eene op zijne nalatenschap drukkende schuld, uit den gezamenlijken boedel moeten worden betaald, dan is tengevolge van deze beschikking de betaling der successierechten de afdoening van eene schuld van den boedel, in dit geval kan natuurlijk geen recht geheven worden over het bedrag dat daarvoor aan den boedel onttrokken is. (Zie P. W. 7254) (1)

(1) De successierechten, welke volgens de akte betaald zijn van legaten, die door de erflater zijn besproken »vrij van successierecht», moeten echter onder de baten worden opgenomen, omdat de erflater die lasten dan niet heeft gebracht ten laste van zijne nalatenschap, doch aan de erfgenamen persoonlijk de verplichting heeft opgelegd om ze te voldoen. Zie P. W. 7811.

Nu zegt men wel, (1) dat de wet hier op het oog heeft schuldvorderingen door den erflater nagelaten, schuldvorderingen die eene bate uitmaken van zijn boedel (boedel hier gelijkgesteld met nalatenschap), doch zoo iets kan men in de wet niet lezen. De wet spreekt van de »bij de verdeeling verrekende schuldvorderingen der verdeelde boedels.” De boedel blijft in stand tot aan de verdeeling ; hij bestaat derhalve van af den dood des erflaters tot aan de scheiding. De erfgenamen, die voor de verdeeling iets uit den boedel genomen hebben, zijn schuldenaren des boedels, vallen derhalve onder art. 7 al. 2.

Had de wetgever eene andere opvatting gewenscht, dan had hij niet moeten spreken van »schuldvorderingen der verdeelde boedels” maar van »schuldvorderingen des erflaters.”

Zoo lezen wij ook in het W. v. N. en R. No. 1110 : »onder schuldvorderingen van de verdeelde boedels toch, schijnen bij een gezonde opvatting geene andere te kunnen worden verstaan dan die, welke reeds tot het bij de scheiding verdeelde vermogen behoorden vóór dat vermogen nog tusschen meerdere personen in onverdeelden eigendom werd bezeten. Zoo zullen naar mijne bescheiden meening als vorderingen van een huwelijksgemeen-

(1) W. N. & R. No. 1093,

schap of nalatenschap alleen kunnen worden beschouwd die vorderingen, welke reeds bij de ontbinding van het huwelijk of het overlijden bestonden, en niet die, welke later zijn ontstaan, omdat deze later ontstane vorderingen van de gemeenschap of nalatenschap, als eenheid van zaken beschouwd, geen deel uitmaken.”

Hierop echter is de vraag gewettigd, wat geschiedt er wanneer de erfgenamen het ten hunnen laste geheven successierecht voldoen uit contanten van den boedel? Niets anders, ik zeide het reeds boven, dan dat, voor de erfgenamen de verplichting ontstaat dat bedrag aan den boedel te vergoeden: de boedel verkrijgt dus eene vordering tot gelijk bedrag. Maakt nu deze vordering geen deel uit van den te verdeelen boedel? Zonder twijfel; voor de contanten, welke de erfgenamen tot betaling der successierechten uit den boedel genomen hebben, is eene schuldvordering ten hunnen laste in de plaats getreden. Zoowel als vroeger de contanten zal ook nu de schuldvordering tot den boedel behooren, welke schuldvordering later bij de scheiding door verrekening zal worden teniet gedaan.

De Heeren Heufke en de Graag No. 31 (1) zijn van meening, dat wanneer deze sommen slechts fictief in de massa worden opgenomen ter bepaling van de rechten

(1) Zie eveneens: A. Moll § 162.

van ieder der deelgenooten, over deze fictieve baten niet het scheidingsrecht mag geheven worden, omdat de wetsbepaling »daaronder begrepen de verrekende schuldvorderingen etc» eene uitzondering is, die niet mag worden uitgebreid.

Gaarne wil ik toegeven, dat deze bepaling niet mag worden uitgebreid, doch, zooals wij zagen, hier is van uitbreiding geen sprake.

Helderen wij het door ons gestelde geval onder No. 3 eens met een voorbeeld op.

Vier erfgenamen zijn in een boedel gerechtigd. Zij moeten respectievelijk b. v. 100, 200, 300 en 400 gulden successierecht betalen. Om dit recht te voldoen nemen zij uit den boedel eene som van f 1000; ieder wordt dan schuldenaar des boedels tot een bedrag van 100, 200, 300 en 400 gulden.

Waren zij nu ieder verplicht een gelijk bedrag te betalen, dan konden zij, zooals in het geval onder No. 1, eene som ten beloope van het te betalen successierecht buiten deeling houden.

Daar ieder echter een verschillend bedrag betalen moet, is het noodig deze gelden onder de massa op te nemen tot berekening van ieders aandeel in de te verdeelen baten. Bij de scheiding zullen dan de schuldvorderingen, in casu 100, 200, 300 en 400 gulden verrekend worden door toerekening op het aandeel van iederen deelgenoot.

Wij hebben hier dus te doen met »bij de scheiding verre-

kende schuldvorderingen des boedels ten laste van deelgerechtigden”.

Vatten wij het hier behandelde geschilpunt kortelijk samen dan komen wij tot de volgende conclusie:

In het geval onder No. 1 is geen scheidingsrecht verschuldigd.

In het geval onder No. 2 moet scheidingsrecht gegeven worden, daar eene verklaring als deze eene verklaring van scheiding is, m. a. w. omdat daaruit blijkt, dat ten aanzien van zekere baten de onverdeeldheid heeft opgehouden.

In het geval onder No. 3 is eveneens scheidingsrecht verschuldigd, daar de betaalde successierechten, die bij de scheiding verrekend worden, schuldvorderingen zijn des boedels ten laste van deelgerechtigden.

Laat ons thans zien, hoe het Bestuur der Registratie zich in deze zaak partij stelt.

Bij de akte van scheiding der zaken behoorende tot eene huwelijksgemeenschap, welke door den dood van den man was ontbonden, waren onder de verdeelde zaken opgenomen deze beide posten :

1o. eene vordering ten laste van de erfgenamen van den overledene wegens de begrafenis-kosten uit den boedel betaald f 80 en

2o. eene vordering ten laste als voren wegens uit den boedel betaalde successierechten ad f 150, welke beide

posten aan de erfgenamen van den overledene werden toebedeeld.

De ontvanger hief nu het recht van $\frac{3}{20}$ pCt. over de verdeelde baten na aftrek van voornoemde posten ad f 230, zich beroepende op het geleerde bij Heufke en de Graag No. 31.

Het Bestuur vond deze berekening niet juist en ter motiveering hiervan voerde men het volgende aan: »Het bedrag wegens de contanten uit de baten der gemeenschap genomen tot betaling van de begrafeniskosten van den overledene en de van zijne nalatenschap verschuldigde successierechten moet worden aangemerkt òf als eene vordering op, òf als eene voorloopige toedeeling aan de erfgenamen».

»Neemt men aan dat door het besteden van de gemeenschappelijke baten tot betaling van door sommige deelgerechtigden verschuldigd passief eene vordering ten laste van die deelgerechtigden is ontstaan, dan is deze bij de akte van scheiding verrekend, en is dus ingevolge art. 7 der wet van 11 Juli 1882 over het bedrag dier vordering het recht van $\frac{3}{20}$ pCt. verschuldigd. Neemt men daarentegen aan, dat de ten behoeve van sommige deelgenooten besteede gemeenschapsgelden worden beschouwd als op rekening te strekken van hun aandeel dan is deze voorloopige toedeeling, althans in het onderwerpelijke geval, bij de akte van scheiding geconstateerd».

»Voor wat de vermelde bedragen betreft moet naar

die beschouwing de akte van scheiding worden aangemerkt als te bevatten of eene gewone toescheiding, of eene verklaring van scheiding". Zie P. W. 7108.

Het Bestuur is derhalve van meening, dat door het besteden van gelden uit den gemeenschappelijken boedel tot betaling van begrafenkosten en successierechten of eene schuldvordering ten laste der deelgenooten ontstaat, of eene voorloopige toedeeling plaats heeft.

Het is mijns inziens niet twijfelachtig, dat in het hier bedoelde geval van een verrekenende schuldvordering sprake is.

In de akte toch werden onder de baten opgenomen twee vorderingen ten laste der erfgenamen, en deze vorderingen werden, zoo als weder uit de akte blijkt, door toedeeling aan de deelgenooten verrekend. Partijen hadden dus zelf de betaalde rechten in den vorm van vorderingen ten laste der deelgenooten onder de baten opgenomen.

Die toescheiding dier vorderingen nu als een verklaring van scheiding te beschouwen, komt mij eenigszins vreemd voor. Er werd in de akte niets verklaard wat als een voorloopige toedeeling zou kunnen worden aangemerkt.

Ook in P. W. 7811 zien wij onderscheid gemaakt tusschen het bedrag in contanten, dat gestrekt heeft tot afdoening van schulden van den gemeenschappelijken boedel en het bedrag dat is aangewend tot het

betalen van schulden, die ten lasten van de elgenooten zelve bestonden.

»In het laatste geval, aldus het Bestuur, is het vermogen der deelgenooten vermeerderd met hetzelfde bedrag, als waarmede het verminderd zoude geweest zijn, bij aldien de schulden uit eigen beurs betaald waren; in dat geval levert derhalve de akte den titel op eener reeds vroeger ten behoeve van de deelgenooten gedane uitkeering, m. a. w. van eene toedeeling bij voorschot op hun erfdeel, en is het scheidingsrecht over het bedrag van het uitgekeerde verschuldigd.»

Men zou hieruit kunnen besluiten dat het Bestuur van zienswijze is veranderd; er wordt toch niet meer gesproken van een schuldvordering van den boedel ten laste der erfgenamen, maar eenvoudig van een voorloopige toedeeling. Het Bestuur zou dus meenen, dat door de betaling der begrafenis-kosten en successierechten uit gelden van den boedel, en eene vermelding daarvan in de akte altijd eene verklaring van scheiding wordt geconstateerd.

Is deze de opvatting van het Bestuur, dan kan ik mij daar bezwaarlijk mede vereenigen. M. i. moet steeds de omstandigheden uitmaken, of de een of andere handeling valt onder »verklaring van scheiding,” of onder »bij de scheiding verrekenende schuldvor-

deringen", zooals wij hierboven hebben betoogd: (1).

De wet spreekt in art. 7 alleen over bij de verdeeling verrekenende schuldvorderingen.

Buiten het bereik van art. 7 blijven dien ten gevolge die schuldvordering wier verrekening niet bij de verdeeling doch op eene andere wijze plaats heeft. Zoo kan, gelijk Vroom zegt No. 699 II blz. 32, de verrekening of inbreng ook bij de akte van scheiding geschieden, zonder daarom nog bij de verdeeling plaats te hebben.

Bij vonnis der Arr. Rechtbank te Rotterdam dd. 6 Maart 1885 werd dan ook beslist, dat, wanneer zaken tegen inbreng gelegateerd bij de scheiding aan den legataris-deelgenoot worden afgegeven, en de inbreng bij de

(1) Er zij hier nog melding gemaakt van de beslissing medegedeeld bij P. W. 8112.

In de akte van scheiding eener onder voorrecht van boedelbeschrijving aanvaarde nalatenschap werd vermeld, dat door de liquidateurs uit de voorhanden kontanten was bepaald eene som van f 50693.15 voor rechten van successie en van overgang en voor kosten van liquidatie.

De ontvanger had het recht van scheiding slechts geheven over het bij de akte verdeelde saldo. Men stelde echter voor, met toepassing der beslissingen voorkomende onder P. W. Nos. 7108, 7254 en 7811, het scheidingsrecht te heffen ook over gemeld bedrag van f 50693.15. Het bestuur was het hier niet geheel en al mede eens.

Daar de boedel onder voorrecht van boedelbeschrijving was aanvaard, was het scheidingsrecht wél verschuldigd over het bedrag der betaalde successie- en overgangsrechten, niet echter over de kosten van liquidatie, daar deze laatsten volgens art. 1087 B. W. ten laste der nalatenschap komen en derhalve een schuld des boedels vormen.

akte vóór de verdeeling door overneming van schuld verrekend wordt, over het verrekende bedrag het recht van scheiding niet verschuldigd is. Dit vonnis is blijkens P. W. 7106 voor identieke gevallen tot richtsnoer genomen.

De eischeresse in dit geding was wegens het haar gemaakte legaat tot inbreng verplicht van f 464514.00⁵, welk bedrag verrekend werd tegen boedelschulden ad f 398010,28⁵, die zij voor hare rekening nam.

Het gedaagde Bestuur beweerde over die som van f 398010.28⁵ het recht van scheiding te mogen heffen, omdat deze som door de legatarissen verschuldigd, niet in contanten opgelegd, maar verrekend werd tegen boedelschulden.

De rechtbank was het met het bestuur niet eens en werd tot hare beslissing o. a. geleid door de volgende overwegingen:

dat over dergelijke vorderingen bij art. 7 der wet van 1882 geen scheidingsrecht geheven wordt, maar over vorderingen, die reeds bestaan vóór men tot het verlijden der akte overgaat;

dat de wetgever, die in het eerste lid van dat art. 7 alle rechten van overbedeeling afschaft, derhalve indien van vorderingen op deelgerechtigden, die bij de akte van scheiding ontstaan en bij de verdeeling verrekend worden, scheidingsrecht verschuldigd zoude zijn, indirect rechten van overbedeeling weder zoude hebben ingevoerd,

zoo dikwijls iemand aan wien meer dan zijn aandeel in de baten wordt toebedeeld het dientengevolge aan den boedel te betalen bedrag door het voor zijne rekening nemen van schulden verrekent, welke inconsequentie niet als des wetgevers wil aangenomen kan worden, terwijl bovendien uit de gelijkstelling van de schuldvorderingen tegen deelgerechtigden ten aanzien van het scheidingsrecht met »de bedragen» waarvan ter zake van genoten schenkingen onder de levenden inbreng is geschied, evenzeer volgt, dat hier slechts van reeds vóór de akte van scheiding bestaande vorderingen de reden kan zijn;

dat in casu nog minder van eene verrekenende schuldvordering gesproken kan worden, daar die tegelijk met de afgifte en aanneming van het legaat geschied is, vóór die afgifte en aanneming uit den aard der zaak niet verschuldigd is geweest;

dat de eischeres terecht stelt dat de verrekening der beweerde schuldvordering niet bij de verdeling des boedels is geschied;

dat dit voor de heffing van het scheidingsrecht noodzakelijk is, daar in meergemeld art. 7, al. 2, niet bepaald is dat dat recht geheven wordt op de akte van scheiding van de waarde van al de in die akte vermelde baten of van al de in die akte verrekenende schuldvorderingen des verdeelden boedels ten laste van deelgerechtigden, doch alleen van de waarde van die baten,

die verdeeld worden en van die schuldvorderingen, die bij verdeling verrekend worden;

dat de zoogenaamde schuldvordering van f 398010.28⁵ verrekend is bij de afgifte van het legaat, terwijl eerst daarna in de bewuste akte wordt overgegaan tot het opmaken van den staat der nalatenschap en tot de werkelijke scheiding en deeling en noch in dien staat, noch bij de scheiding en deeling van die beweerde vordering eenig gewag meer gemaakt wordt.

Dit vonnis is ook mijns inziens juist. Bovengenoemde som werd toch door de legatarisse bij de afgifte van het legaat niet door oplegging in contanten maar door overneming van boedelschulden ingebracht.

De boedel had derhalve nimmer eene vordering ten laste der eischeresse, daar de afgifte van het legaat geschiedde tegen en gelijktijdig met den bij testament bepaalden inbreng, zoodat een vordering tot inbreng nooit bestaan heeft.

Daar nu het recht geheven wordt over de verdeelde baten en de schuldvorderingen ten laste van deelgerechtigden, die bij de verdeling verrekend worden, kon hier van eene heffing geen sprake zijn, omdat de som door de eischeresse te betalen reeds verrekend was toen de verdeling tot stand kwam, m. a. w. omdat er geene bij de verdeling te verrekenen schuldvordering meer bestond en deze derhalve ook niet tot de verdeelde baten kon gerekend worden.

Vergelijkt men hiermede de beslissing bij P. W. 7810 dan wordt de beteekenis van P. W. 7106 nog duidelijker.

In beide gevallen had de erflater aan een der deelgenooten een onroerend goed gelegateerd tegen inbreng der waarde; op beide wenschte men P. W. 7106 toegepast te zien. Het bestuur was het hier echter niet mede eens, daar in het eerste geval de verrekening plaats had niet vóór, maar bij en door de toedeeling; en in het andere, omdat de vordering in plaats van het legaat was getreden. Die vordering was dan ook onder de massa der gemeene baten opgenomen en onder de deelgenooten verdeeld; in dit geval had dus ook geen verrekening vóór de scheiding plaats.

Worden derhalve onder de baten opgenomen hetzij goederen tegen inbreng gelegateerd, hetzij de inbreng zelf, dan is daarop het scheidingsrecht verschuldigd, al worden ook die vorderingen den legataris toebedeeld. (1)

Het geschiedt meermalen, dat de erflater een der erfgenamen het recht legateert zich goederen uit de nalatenschap te doen toedeelen tegen een bij het testament bepaalde waarde.

Is de werkelijke waarde hooger en deze aan den voet der scheiding vermeld, dan moet het scheidingsrecht

(1) W. N. & R. no. 1106.

geheven worden over de werkelijke waarde; (1) hebben partijen geen melding gemaakt der werkelijke waarde, dan staat het den ontvanger vrij, volgens art. 12 een waardeering te vragen.

Nu had volgens P. W. 8314 zekere erflater verzocht, dat de onroerende goederen zijner nalatenschap bij scheiding van zijn boedel zouden worden toebedeeld aan zijnen broeder, doch voor niet hooger dan de som van f 20.000. Bij de scheiding bleek dat elk der erfgenamen (3 broers) gerechtigd was tot f 20.000. De wil der erflaters werd opgevolgd en partijen verklaarden aan den voet der scheiding dat het verdeelde vast goed eene werkelijke waarde had van f 45.000.

De ontvanger hief daarop het recht over f 45.000; men meende echter dat het recht van schenking verschuldigd was over hetgeen de broeder meer ontvangen had, dan waartoe hij gerechtigd was.

Men wilde dus schenkingsrecht geheven zien over f 25.000, daar het duidelijk was dat de erflater zijn broeder dat bedrag meer wilde geven dan den mede-erfgenamen.

(1) Volgens Levenkamp blz. 391, noot 1. nam het bestuur vroeger aan, dat, was het recht gelegateerd om zich goederen te doen toedeelen tegen eene bij testament bepaalde waarde, minder bedragende dan de werkelijke waarde, de meerde waarde, welke het goed bleek te bezitten, niet tot de deelbare massa behoorde, maar bij legaat werd verkregen. (Dec. P. W, 4925, gewijzigd bij Dec. P. W. no. 6736).

Deze redeneering schijnt mij echter geheel onjuist toe. De akte bevat slechts de eenige handeling van scheiding, waarbij den eenen erfgenaam volgens het verzoek des erflaters meer was toebedeeld dan waarop hij aanspraak had. De meerdere toedeeling is niets anders dan eene overbedeeling, welke door de wet van 1882 niet meer belast wordt.

Belastte men nu zoodanige overbedeeling met het schenkingsrecht dan zouden m. i. de overbedeelingsrechten, wier zware druk den wetgever noodzaakte ze af te schaffen, vervangen worden door een recht, dat de belastingsschuldigen nog zwaarder treffen zou. (1)

Onder de verdeelde baten worden volgens art. 7 ook gerekend »de bedragen, waarvan ter zake van genoten schenkingen onder de levenden inbreng is geschied op een der wijze, bedoeld in de artikelen 1138—1141 B. W.” Waarom de wet zulks wil, hebben wij boven vermeld met aanhaling der woorden van de M. v. T. (zie blz. 16.)

De bepaling is dan ook volkomen billijk: of de inbreng geschiedt in natura of »en moins prenant” komt feitelijk op hetzelfde nêer. De einduitslag is dezelfde en het zoude onbillijk zijn de inbreng in natura met belasting te treffen, die »en moins prenant” daarvan vrij te stellen.

Geschiedt de inbreng »en moins prenant” en komen

(1) Zie een analoog geval P. W. 7411 en 8041.

partijen daarbij overeen dat de erfgenaam niets meer uit de nalatenschap zal verkrijgen, m. a. w. ontvangt de erfgenaam zooveel minder uit den boedel dan het in te brengen bedrag beloopt, in casu niets, dan moet over dat bedrag scheidingsrecht geheven worden. Zie P. W. no. 7319.

Het is dus in zulk een geval, ter besparing van registratierechten, wellicht aan te raden de erfenis te verwerpen, daar volgens art. 1133 B. W. de erfgenaam, die de erfenis verwerpt, niet gehouden is in te brengen hetgeen aan hem geschonken is.

Hier zij nog opgemerkt, dat, wanneer de erfgenaam niet tot inbreng verplicht is, maar het aan hem geschonkene slechts bij de massa gevoegd wordt tot berekening der legitieme portie, over dat bedrag natuurlijk geen scheidingsrecht kan geheven worden.

ZEVENDE HOOFDSTUK.

Uitzonderingen van artikel 7 al. 3.

§ 1 Art. 7 al. 3 bepaalt: over de waarde der zaken, ten aanzien van welke de titel van mede-eigendom in de akte niet is vermeld en de mede-eigendom niet behoorlijk is aangetoond, wordt niet het bij het vorig lid bepaalde recht, maar het recht van verkoop geheven.

De wet wil dat de titel van mede-eigendom in de akte zij vermeld. Geschiedt dit niet dan is de akte, wat betreft de baten, waarvan de titel van mede-eigendom niet is vermeld, aan het scheidingsrecht onttrokken en wordt het gewone recht van verkoop geheven.

Eene latere verklaring of eene vermelding bij eene nieuwe akte kan hiervoor niet in de plaats treden. (1)

Zoo is ook de opvatting van het bestuur blijkens de Res. van 8 Mei 1883 no. 60, P. W. 6925.

Bij eene onderhandsche akte van scheiding van onroerende goederen werd door de deelgenooten verklaard, dat van die goederen aan hengen geen titels van aankomst bekend waren.

Op grond van artikel 7 der wet van 11 Juli 1882

(1). Zie Heufke en de Graag no. 38; Moll § 161,

hief de ontvanger op die akte het recht van verkoop over de waarde der verdeelde zaken.

Partijen verzochten onder overlegging van de betrekkelijke titels van aankomst, waardoor de mede-eigendom der verdeelde perceelen werd aangetoond, teruggave van hetgeen op de akte meer was betaald dan het recht van 3/20 pCt. over de waarde der verdeelde zaken.

Dit verzoek werd echter door het bestuur afgewezen op de volgende gronden:

Genoemd art. 7 bepaalt dat het recht van verkoop zal worden gegeven, indien in de akte niet is vermeld de titel van mede-eigendom en de mede-eigendom niet behoorlijk is aangetoond. Daar nu in het onderwerpelijke geval de titel van mede-eigendom in de akte van scheiding niet was vermeld, was het recht van verkoop terecht gegeven.

De latere overlegging der titels van mede-eigendom kon niet tengevolge hebben, dat het verzoek van partijen voor inwilliging vatbaar werd, dewijl nog steeds ontbrak en moest blijven ontbreken het andere vereischte bij art. 7 der wet van 11 Juli 1882 (Stbl. 92) voor de heffing van het recht van 3/20 pCt. als voorwaarde gesteld, het vereischte n. l. dat de titel van mede-eigendom in de akte zij vermeld.

Het valt niet te ontkennen, dat de toepassing van alinea 3 van art. 7 in sommige gevallen zooals b. v. in het aangehaalde, niet van hardheid is vrij te pleiten,

De wet van 1882 is op dit punt dan ook veel strenger dan de frimaire wet; deze liet het bewijs toe van het bestaan van een titel van mede-eigendom al was er van geen titel hoegenaamd in de akte melding gemaakt; (1) doch als wij de reden nagaan welke den wetgever tot het stellen van dezen eisch heeft geleid, dan blijkt ten duidelijkste dat ook dit voorschrift zijn ontstaan te danken heeft aan de overweging dat door alle middelen de heffing der belasting moest worden verzekerd en hare ontduiking tegengegaan. (2).

Geheel streng aan de bepalingen der wet houdt zich het bestuur evenwel niet. Onder meerdere vrijgevege beslissingen vinden wij er een, die betrekking heeft op de vermelding van den titel van mede-eigendom.

Volgens de Res. van 9 Juni 1887 no. 8. P. W. 7515 is het voldoende als in eene door de rechtbank bevolen scheiding verwezen wordt naar de in het vonnis opgenoemde titels van mede-eigendom.

De ontvanger hief op zulk eene akte het recht van 4 pCt. over de geschatte waarde.

(1) Moll. t. z. p.

(2) Vergelijk de memorie van Toelichting op art. 6 (thans art. 7): Het laatste lid was noodig om te voorkomen, dat men overdrachten van roerende zaken, en soms ook van onroerende zaken, waaromtrent dikwerf geen titels van eigendom bekend zijn, in den vorm eener scheiding steke en zodoende een aanzienlijk bedrag aan recht bespare.

Het bestuur was het niet met den ontvanger eens. (1) Waar geen fraude vermoed wordt, zoo luidt zijne rede-neering, komt het wenschelijk voor de verplichting tot vermelding van den titel van mede-eigendom in de akte niet al te streng op te vatten. De akte van scheiding verwees naar het vonnis en in het vonnis waren de titels vermeld. Daardoor kon aan de bedoeling der wet gerekend worden voldaan te zijn.

Ofschoon zulk eene beslissing, die de billijkheid voor zich heeft, is toe te juichen, meen ik echter dat in dit geval meer met de bedoeling van den wetgever dan met de letter der wet is rekening gehouden.

Ook eene nauwkeurige en duidelijke vermelding van den titel van mede-eigendom wordt door het bestuur niet gevorderd.

Zoo is volgens P. W. 6926 voldoende de verklaring van partijen: »dat zij willen overgaan tot scheiding en verdeling der navolgende, door hen in onverdeeldheid bezeten onroerende goederen,” en voorts »dat voorschreven onroerende goederen aan comparanten deelgenooten toebehooren, als verkregen bij erfenis.”

Veel beteekenend is zulk eene verklaring niet. Ik stem dan ook geheel in met den redacteur van het W. v. N. & R., (2) die, deze beslissing besprekende, eene verklaring

(1) W. v. N. en R. no. 959.

(2) W. v. N. en R. no. 790.

als deze eene al te onbepaalde aanduiding van den titel van mede-eigendom noemt en van meening is dat zij niet veel meer beteekent dan b.v. deze »verkregeu op eene der wijze van eigendomsverkrjiging in het B. W. genoemd.”

Naar mijne meening zal de ontvanger daardoor ook niet veel wijzer worden.

Het blijkt echter dat het bestuur bij deze beslissing weder meer het doel dan wel de letter der wet voor oogen had. Zoo lezen wij dan ook: »eene strengere opvatting aan te nemen is niet noodig voorgekomen. Het gevaar, dat eene milde toepassing der wet in deze kon opleveren, kan niet groot zijn, daar het bestuur in de voorwaarde, dat de mede-eigendom behoort te worden aangetoond, een voorbehoedmiddel heeft tegen gefingeerde scheidingen.”

Ook kwam het er niet op aan of de verklaring, dat de goederen bij erfenis verkregeu waren, in de akte was opgenomen ten einde te voldoen aan het voorschrift van art. 8 der wet van 16 Juni 1832, (1) dan wel om met het oog op art. 7 der wet van 11 Juli 1882

(1) Artikel 8 schrijft voor dat in alle akten, die aan de overschrijving ten kantore der hypothekeu zijn onderworpen, moet worden opgegeven;

1o. De sectie en het nommer van het kadaster van ieder der perceelen, in die akte vermeld;

2o. De beknopte aanduiding der laatste eigendomsbewijzen of der titels van aankomst;

3o. Etc. —

den titel van mede-eigendom op te geven, vermits het niet de vraag is waarom, maar of de titel van mede-eigendom in eene akte van scheiding is opgegeven.

Eveneens is het voldoende als oorzaak der onverdeeldheid op te geven, dat de goederen door de deelgenooten gezamenlijk waren aangekocht (zie P. W. 8248).

Men meende dat de beslissing van P. W. No. 6926 hier niet toepasselijk was, omdat er tusschen de uitdrukking »verkregen bij erfenis” en »verkregen bij koop” of »gezamenlijk aangekocht” groot verschil zoude bestaan. Erfenis, zoo zeide men, is een wijze van eigendomsverkrijging; bij koop is er nog levering noodig, d. i. voor onroerend goed overschrijving in de daartoe bestemde registers. Daar nu de overschrijving in de akte niet was vermeld, was er aan het voorschrift van art. 7 al. 3 niet voldaan.

Het bestuur was evenwel van meening (1) dat de uitdrukking »titel van mede-eigendom” in denzelfden zin wordt verstaan als »rechtstitel” in art. 639 B. W., welk artikel spreekt van opdracht of levering ten gevolge van een rechtstitel van eigendomsovergang.

De partijen bezaten derhalve het onroerend goed nog niet in eigendom, doch wel de rechtsvordering tot leve-

(1) Zie W. N en R. no. 1263.

ring; (1) zij verdeelden dus door de scheiding de rechtsvordering tot levering van het goed.

Van groot belang is ook de beslissing mededeeld bij P. W. 7257.

Daarbij werd aangenomen, dat, wanneer partijen ten aanzien van lichamelijk roerend goed verklaren dat zij die goederen »in het gemeen en onverdeeld bezitten» de titel van mede-eigendom voldoende is aangetoond.

De ontvanger vorderde bij de registratie het recht van 3 pCt. over de waarde der roerende goederen. Het bestuur gaf evenwel last om aan de rechthebbenden te doen teruggeven hetgeen op de akte meer geheven was dan $\frac{3}{20}$ pCt. over de waarde van het roerend goed.

Die teruggaaf is toegestaan met eene verwijzing naar art. 2014 B. W.

Dit artikel toch zegt, dat met betrekking tot roerende goederen het bezit als volkomen titel geldt. Verklaren derhalve partijen, dat zij de roerende goederen »in het gemeen en overdeeld bezaten», dan hebben zij geheel aan de vereischten, door de wet gesteld, voldaan.

Geheel anders, zoo de partijen in de akte verklaren,

(1) Zie een dergelijk geval P. W. 7182. Daar werden gescheiden onroerende goederen verkregen door ruiling. De onderhandsche akte van de overeenkomst van ruiling was wel geregistreerd doch nog niet overgeschreven. W. v. N. en R. 911.

»dat de roerende goederen aan de deelgenooten gemeenschappelijk toebehooren.»

Uit deze verklaring kan in geen geval de titel, de oorzaak der onverdeeldheid blijken. Partijen zeggen wel dat het roerend goed hen toebehoort, maar of dit het gevolg is van gemeenschappelijk bezit zeggen zij niet.

Ik stem dan ook volkomen in met de beslissing, mede gedeeld bij P. W. 7727, waar een dergelijk geval behandeld wordt.

Wij lezen daar: »onder titel van mede-eigendom zal men moeten verstaan ééne der wijzen, waarop naar de regelen van het burgerlijk recht onverdeeldheid, mede-eigendom, en dus in de eerste plaats eigendom kan ontstaan. De verklaring dat iets aan de deelgenooten behoort, is voor hen geen wijze van eigendomsverkrijging, zelfs niet met betrekking tot roerende lichamelijke zaken.»

»Ook een beroep op art 2014 B. W. kan hier niet helpen, want hoe men ook moge denken over de vraag of onder het daar bedoelde »bezit» een rechtskundig bezit, dan wel het eenvoudig in de macht hebben der zaak wordt verstaan, uit de onderwerpelijke akte blijkt zelfs van dit laatste niets en dus nog veel minder van een gemeenschappelijk bezit in den engeren zin.»

Is derhalve de titel van mede-eigendom in de akte niet vermeld en eenmaal het te recht verschuldigde verkoopsrecht geheven, niets zal dan belanghebbenden kunnen baten, noch eene aanvulling bij latere akte, noch

eene vermelding op een of andere wijze; art. 60 verbiedt de teruggaaf van het eenmaal wettig geheven recht.

Nochtans komt art. 29 der wet van 1824 (Stbl. No. 36) partijen eenigszins ter hulp, welk artikel den koning de bevoegdheid geeft in bijzondere gevallen of in het algemeen belang, kwijtschelding of vermindering van recht te verleen.

Uit het bovenstaande blijkt evenwel dat het Bestuur de wet op eene zeer milde wijze wenscht toegepast.

Zonder te veel te hechten aan de duidelijke bewoordingen der wet — en dat zij duidelijk zijn, zal niemand durven betwisten — neemt het Bestuur genoeg met de geringste aanduiding, mits slecht duidelijk blijke, dat het doel waartoe de derde alinea van ons art. 7 in het leven werd geroepen, n. l. de ontduiking te voorkomen, niet wordt vrijdeld.

§ 2 Behalve de vermelding van den titel van mede-eigendom verlangt de wet dat de mede-eigendom behoorlijk zij aange toond.

De Frimaire wet eischte iets dergelijks. Zij belastte met een vast recht de scheidingen »a quelque titre que ce soit, pourvu qu'il en soit justifié”.

Groot was het verschil van gevoelen of partijen, om de toepassing van het vaste recht te kunnen vorderen, behalve het bestaan van den titel van mede-eigendom,

den mede-eigendom van al de in deeling gebrachte zaken moesten aantonen.

Schier alle Fransche schrijvers, de Belgische jurisprudentie en het voormalig Hooggerechtshof te 's-Gravenhage (1) wenschten dat ook de mede-eigendom van elke in de deeling opgenomen post zou worden aangetoond.

En zoo was ook de opvatting der administratie, eene opvatting die door den Hoogen Raad in het arrest van 28 April 1848 (P. W. 830) werd veroordeeld en door de Rechtbank te Winschoten in haar vonnis van 27 October 1858 P. W. No. 3544 met alle rechtsbeginselen in strijd werd genoemd.

Bij arrest van 4 November 1859 (P. W. 3544) (2) besliste dan ook de Hooge Raad, dat de wet niet eischt het bewijs, dat elk der in de scheiding opgenomen posten inderdaad tot de gemeenschap behooren, maar dat slechts in het algemeen behoort te blijken uit welken hoofde de co-dividenten mede-eigenaren zijn.

Het Bestuur bleef echter bevoegd om te bewijzen dat sommige posten fictief waren, en door de opname daarvan onder de baten evenredige rechten ontdoken zijn, en om

(1) Kist no. 1410.

(2) W. v. 't R. 2116, Ned. Rspr. dl. 63 blz. 133.
Ook bij arrest v. 27 Febr. 1840 (P. W. 2/1840 p. 105 no. 6) heeft dezelfde meening verkondigd.

op grond van dat bewijs de ontdoken rechten in te vorderen.

En dit arrest werd door het bestuur als richtsnoer genomen, blijkens eene aanschrijving aan de ambtenaren der registratie om de akten van scheiding wel voor 's hands te registreeren zooals ze daar liggen, doch om, wanneer uit inventarissen, memoriën van aangifte etc. blijkt of vermoeden ontstaat, dat fictieve waarden in deeling gebracht zijn en daardoor een overbedeeling is verborgen, de ontdoken rechten bij dwangschrift in te vorderen met dien verstande echter, dat partijen vooraf nog tot justificatie van den titel, wat die waarde betreft, opgeroepen moeten worden. (vgl. Kist No. 1410)

»Dat de fraude langs dien weg gemakkelijk viel, zegt Vroom II No. 701, behoeft geen betoog; de administratie was slechts zelden in de gelegenheid het bewijs te leveren dat voor de zaken, in de verdeeling begrepen, geene onverdeeldheid bestond.»

Zoo was het tijdens de wet van Frimaire; anders is het sinds de wet van 11 Juli 1882.

Bij het regeeringsontwerp van minister Vissering luidde alinea 3 van art. 6 (thans art. 7): over de waarde der zaken, ten aanzien van welke de titel van mede-eigendom in de akte niet is vermeld, of vermeld zijnde, wordt etc....

De minister van Lynden van Sandenburg bracht bij eene nota van wijzigingen hierin eene belangrijke ver-

andering aan. De woorden »of vermeld zijnde, niet behoorlijk is aangetoond” werden vervangen door »en de mede-eigendom niet behoorlijk is aangetoond.”

Het ongewijzigd ontwerp wenschte dus eene vermelding van den titel van mede-eigendom en casu quo eene justificatie daarvan, zooals ook door de jurisprudentie tijdens de Frimaire wet werd aangenomen.

»De minister van Lynden gaf met eene kleine redactiewijziging aan de door den Hoogen Raad veroordeelde opvatting wetskracht.

De woorden »of vermeld zijnde” werden vervangen door de woorden »en de mede-eigendom,” en deze binnengesmokkelde woorden brengen in de wet den eisch dat de mede-eigendom van al de in de deeling gebrachte zaken behoorlijk zij aangetoond, bij gebreke waarvan recht van verkoop verschuldigd is.” (Zie Tijdschrift der Notarissen I blz. 301.) (1)

Het bewijs derhalve, vroeger het bestuur opgelegd, dat de zaken niet krachtens den vermeldden titel gemeen zijn, rust thans op de schouders van partijen; n.l. het bewijs dat de in de akte vermelde goederen werkelijk volgens den opgegeven titel gemeen zijn.

(1) Eenige opmerkingen naar aanleiding der jongste wijzigingen der zegel- en registratiewetten.

Evenzoo Moll § 161 blz. 401, Vroom no. 701 blz. 34. Heufke en de Graag no. 35.

Hoe streng dit voorschrift ook schijnen moge, slechts zelden zal het eenige toepassing vinden, nu de rechten op overbedeeling zijn afgeschaft. Zoo oordeelen ook Heufke en de Graag no. 35, waar zij hierop laten volgen: »het kan, nochtans, van nut zijn, waar het strekt om te voorkomen, dat de belastingschuldigen in den vorm eener scheiding, zaken overdragen, waarvan het bestuur der registratie niet of hoogst moeielijk zou kunnen bewijzen, dat zij geen gemeen eigendom zijn.»

Hoe dit bewijs moet geleverd worden heeft tot veel verschil van gevoelen aanleiding gegeven.

Eischt de wet met het woord »aantoonen» een formeel wettelijk bewijs, of kunnen partijen volstaan met het aan den ontvanger plausibel te maken, dat deze of gene zaak haar in gemeenschap toebehoort?

Het is mijns inziens niet twijfelachtig welke de bedoeling des wetgevers is.

De wet spreekt van »behoorlijk aantoonen.» Verlangt zij nu een wettig bewijs? Mij dunk in geen geval; wenschte zij een bewijs volgens de regelen voorgeschreven door het B. W. zij zou niet gesproken hebben van het woord »aantoonen.»

Waar toch gebruikt de wet het woord »aantoonen», wanneer zij een wettig bewijs noodzakelijk acht? Wil zij een wettig bewijs, zij spreekt alsdan van bewijzen of geeft zelf de middelen aan, waardoor dat bewijs kan geleverd worden. (Zie b.v. art. 221 al. 3. B. W.)

En bovendien; volgens het woordenboek der Ned. Taal van prof. de Vries, is aantoonen »iemand doen zien dat iets zóó is als men beweert; hem de waarheid van eene stelling doen opmerken. Van bewijzen en be-
toogen in zooverre verschillende, dat deze beide woorden ook het opmaken van het besluit uitdrukken, terwijl aantoonen alléén het doen zien der bewijsgronden onderstelt, en het besluit aan den hoorder of lezer overlaat.” (Heufke en de Graag no. 36).

En wat, volgens mijne meening, allen twijfel uitsluit, is het antwoord door den Minister in de Memorie van Beantwoording gegeven.

Blijkens het voorloopig verslag wenschten enkele leden »te worden ingelicht omtrent de juiste beteekenis of bedoeling door de Regeering gehecht aan de woorden, voorkomende in de 3den regel der 3de zinsnede van dit artikel »niet behoorlijk is aangetoond”. En de minister antwoordde: »de woorden »niet behoorlijk is aangetoond” hebben de strekking, om, zonder formeel bewijs door de bewijsmiddelen van het Burgerlijk wetboek te vorderen, toch aan de heffing van het geringe evenredig recht ter voorkoming van ontduiking de voorwaarde te verbinden, dat het aanwezig zijn van een titel van mede-eigendom, van den titel namelijk, waaruit de mede-eigendom zou zijn voortgevloeid, door partijen moet zijn waar gemaakt en boven twijfel verheven.”

Het komt mij voor dat geen duidelijker verklaring

verlangd kan worden dan deze. En dat daaraan »wel wat veel waarde voor de uitlegging wordt gehecht” (Tijdschrift der Notarissen I 304) kan ik geenszins beamen. Wil men toch eene wetsbepaling duidelijk kennen, dan moet men niet alleen de letter der wet verstaan, doch ook den geest der wet, de bedoeling des wetgevers opsporen.

Blijven wij verder bij het woord »aantoonen” zelf, afgezien van de toelichting door prof. De Vries op het woord »aantoonen” gegeven — wil men dit woord identiek verklaren met »bewijzen,” dan zou de wet spreken van »behoorlijk bewijzen” iets dat m. i. overbodig zou zijn. Is toch het bewijs geleverd volgens de wet, dan heeft men bewezen; tracht men te bewijzen met andere dan door de wet zelf aangewezen middelen, dan is van bewijs geen sprake.

Neen, het woord »behoorlijk” is juist met opzet in den tekst der wet opgenomen, om aan de partijen de meest mogelijke vrijheid te laten in de keuze der middelen, waarmede zij den ontvanger haar mede-eigendom zullen aantoonen; maar van zijn kant is de ontvanger in elk concreet geval bevoegd te beoordeelen of de mede-eigendom voldoende d. i. naar zijne meening behoorlijk is aangetoond. (1)

(1) De Heer Moll schrijft in zijn handboek § 161, dat de onjuistheid der leer dat »aantoonen” iets anders dan »bewijzen” zooal niet bewezen dan toch aangeloond is in het Weekbl. v. Not. en Reg. no. 647, alwaar ter plaatse het mij evenwel niet is mogen gelukken iets van dat »aantoonen” te bemerken.

Zoo schijnt dan ook het oordeel te zijn van den Heer Vroom, (1) waar hij zegt: »ik houd mij overtuigd — en de ondervinding bewijst het — dat het bestuur slechts het wapen in handen wil hebben, maar zich tevreden zal stellen, indien, bij twijfel aan de goede trouw van partijen, deze de overtuiging schenken, dat werkelijk de verdeelde zaken tot den boedel behoorden.»

Het aantoonen van mede-eigendom behoeft echter niet in de akte zelf te geschieden.

Heeft dus de ontvanger bij de registratie der akte, overtuigd dat de mede-eigendom niet behoorlijk is aangeetoond, het recht van verkoop geheven, dan zijn partijen bevoegd na latere justificatie het meer betaalde recht dan 3/20 pCt. terug te vorderen, mits zij dit doen binnen den voor verjaring vastgestelden termijn (2 jaar).

(1) Vroom no. 701.

STELLINGEN.

STILLINGEN

I.

Zoowel blijkens de wet van 11 Juli 1882 (Stbl. no. 92) als blijkens het Burgerlijk Wetboek, heeft de Nederlandsche wetgever de boedelscheiding als *déclaratif* de *propriété* opgevat.

II.

De legataris van een vruchtgebruik, wien volgens art. 965 B. W. het beschikbaar gedeelte in eigendom wordt afgestaan, wordt daardoor geen mede-erfgenaam.

III.

Hij heeft slechts recht op eene waarde in geld uitgedrukt; worden hem derhalve goederen uit den boedel ter voldoening van zijn legaat toebedeeld, dan is daarop het recht van inbetalinggeving, niet het recht van afgifte van legaat verschuldigd.

IV.

»Aantoonen» in art. 7 al. 3, der wet van 11 Juli 1882 (Stbl. no. 92) is iets anders dan »bewijzen.»

V.

De vrouw, die, in gemeenschap van winst

en verlies gehuwd, afstand doet der gemeenschap, doet geen afstand van de vorderingen welke zij op de gemeenschap heeft.

VI.

Ingebrekestelling volgens art. 1274 B. W. kan ook per brief geschieden, mits deze eene uitdrukkelijke aanmaning tot betaling inhoudt.

VII.

Alléén de specificatio bona fide was naar Romeinsch Recht een modus acquirendi dominii.

VIII.

De koninklijke bewilliging, volgens art. 36 W. v. K. vereischt voor het tot standbrengen eener Naamlooze Vennootschap, moet worden afgeschaft.

IX.

»Schade" bij aanvaring in de artt. ⁵³⁴~~654~~ en volgende W. v. K. omvat niet alleen de schade aan het schip en de lading toegebracht, maar ook alle verdere kosten, schaden en interessen.

X.

Art. 15 W. v. K. is overbodig.

XI.

In geval van verzet volgens art. 845 W. v. K. zijn partijen: de schuldeischer die zich verzet heeft en de gefailleerde.

XII.

Het is wenschelijk, dat in den loop van het strafgeding aan het O. M. de gelegenheid worde gegeven om de dagvaarding te verbeteren.

XIII.

De verklaring, bedoeld in art. 403 W. v. Sv. behoeft geene beëdigde te zijn; het ware evenwel wenschelijk slechts verklaringen toe te laten van hen, die oordeel des onderscheids bezitten.

XIV.

Uitlokking is niet strafbaar, wanneer het uitgelokte strafbaar feit achterwege blijft.

XV.

De bekentenis, door den verdachte bij het Opsporingsonderzoek afgelegd, is eene buitengerechtelijke.

XVI.

Voor het kabinet des Konings behoort geen post op de begrooting te worden uitgetrokken.

XVII.

Art. 17 der Grondwet is ook toepasselijk op artikel 16.

XVIII.

»Waar” in artikel 170 al. 2 der Grondwet heeft alléén een plaatselijke beteekenis.

XIX.

De registratiebelasting wordt ten onrechte door den wetgever eene »indirecte belasting” genoemd.

